

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**KOMPARACE PROCESU NABÝVÁNÍ STÁTNÍHO
OBČANSTVÍ V REGIONU STŘEDNÍ EVROPY V
KONTEXTU NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI**

Autor práce: Jaroslav Ježek

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Josef Bandžak, Ph.D.

Katedra: Právních oborů a bezpečnostních studií

2024

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b , 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Jaroslav Ježek
Studijní program: Bezpečnostně právní činnost
Forma studia: Kombinovaná
Místo studia: Píibram

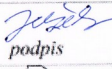

Název bakalářské práce: Komparace procesu nabývání státního občanství v regionu střední Evropy v kontextu národní bezpečnosti

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Comparison of the Process of Acquiring Citizenship in the Context of National Security in the Region of Central Europe

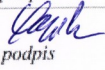

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií
Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, včetně titulů):
JUDr. Jozef Bandžak, Ph.D.
Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): 30.11.2023

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce bude komparační metodou determinovat, který z vybraných států střední Evropy klade největší důraz na bezpečnost v rámci procesu získávání státního občanství.

Student: Jaroslav Ježek	1.6.2024 datum	 podpis
Vedoucí práce: JUDr. Jozef Bandžak, Ph.D.	1.6.2024 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	1.6.2024 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	2.6.2024 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	2.6.2024 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucí(mu) bakalářské práce JUDr. Josefovi Bandžakovi Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

JEŽEK, J. *Komparace procesu nabyvání státního občanství v regionu střední Evropy v kontextu národní bezpečnosti: bakalářská práce*. Příbram: Vysoká škola evropských a regionálních studií. 2024. 48s. Vedoucí bakalářské práce JUDr. Josef Bandžak Ph.D.

Klíčová slova: občanství, stát, migrace

Bakalářská práce se v teoretické části snaží přiblížit pojem občanství, nejnovější Českých zákon, který ho spravuje a podmínky udělování občanství v Česku a ve vybraných státech střední Evropy.

V praktické části se pomocí komparace pokouší determinovat, který ze států má nejvýhodnější podmínky pro udělování občanství a mohou mít podmínky pro udělování občanství vliv na sociální, ekonomické a kriminální jevy státu.

ABSTRACT

JEŽEK, J., Comparison of the Process of Acquiring Citizenship in the Context of National Security in the Region of Central Europe.

Key words: citizenship, state, migration

In the theoretical part, the bachelor's thesis tries to explain the concept of citizenship, the latest Czech laws governing it and the conditions for granting citizenship in the Czech Republic and in selected Central European countries.

In the practical part, by means of comparison, an attempt is made to determine which of the states has the most favorable conditions for granting citizenship and whether the conditions for granting citizenship can have an effect on the social, economic and criminal phenomena of the state.

Obsah

Úvod.....	9
1 Cíl a metodika bakalářské práce.....	10
2 Základní pojmosloví.....	11
2.1 Občanství.....	11
2.2 Stát.....	12
2.3 Migrace.....	12
2.4 Azyl.....	13
3 Historie občanství v Českých zemích.....	15
3.1 Období před rokem 1918.....	15
3.2 Období od roku 1918 do roku 1938.....	15
3.3 Státní občanství na území Československa v období druhé světové války.....	16
3.4 Státní občanství v Českých zemích po roce 1945.....	17
3.5 Státní občanství v Českých zemích v letech 1949 – 1989.....	17
3.6 Státní občanství v Českých zemích v letech 1990 až 2013.....	18
4 Současný zákon o státním občanství.....	19
5 Nabývání, pozbývání a možnosti dvojího občanství v České republice.....	23
5.1 Nabývání Státního občanství.....	23
5.1.1 Nabytí státního občanství narozením.....	23
5.1.2 Nabytí Českého státního občanství osvojením.....	24
5.1.3. Určením otcovství.....	24
5.1.4 Nalezením na území České republiky.....	25
5.1.5 Nabytí Českého státního občanství prohlášením.....	26
5.1.6 Nabytí státního občanství udělením.....	26
5.1.7 Nabývání Českého státního občanství v rámci svěřením do náhradní péče.....	27
5.2 Pozbývání Českého státního občanství.....	27
5.3. Dvojí občanství v České republice.....	28
6 Důvody pro změny v procesu získávání státního občanství.....	29

7 Získáno státního občanství naturalizací ve vybraných státech EU.....	31
7.1 Německá demokratická republika.....	32
7.2 Rakousko.....	33
7.3 Polsko.....	34
7.4 Slovensko.....	34
7.5 Maďarsko.....	35
8 Komparace.....	37
Hlavní cíl.....	37
Vedlejší cíl.....	38
8.1.1 Výsledek druhé komparace.....	49
Závěr.....	50
Seznam použitých zdrojů.....	52
Seznam zkratk.....	56
Seznam tabulek a grafů.....	57

Úvod

V současné době je aktuální téma migračních krizí, tisíce lidí vyhnaných ze svých domovů, kteří se rozhodli přestěhovat se do nějaké ze zemí Evropy. Tato práce se snaží zjistit jak a za jakých podmínek jsou státy připraveny přijmout uprchlíky do své společnosti jako občany. Zároveň se poohlédne do minulosti, aby zjistila jak se Evropské státy vypořádali s migračními krizemi, které již proběhly.

V práci velmi často potkávám uprchlíky z Ukrajiny a proto mě zajímalo, jaké podmínky musí splnit, aby zde mohli zůstat na trvalo se statusem občana.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části se především představuje zákon o nabytí státního občanství, popisují se podmínky a výjimky pro nabytí občanství v Česku ale i v dalších zemích střední Evropy. V praktické části práce se z vybraných států vyhodnotí jeden, který má ty nejpřísnější podmínky pro udělování občanství a následně bude zkoumáno jak dobře tento stát ustál migrační krizi v oblastech ekonomiky a kriminality v porovnání s ostatními vybranými státy.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je zjistit, který z vybraných států střední Evropy klade největší důraz na bezpečnost v rámci procesu udělování státního občanství.

Práce je rozdělena na celkem sedm částí, z toho šest tvoří teoreticko-metodickou část kde je za pomoci analýzy odborné literatury nejprve představeny základní termíny, které budou v práci řešeny. Následuje krátký exkurz do historie občanství v českých zemích. Třetí kapitola je představení současného zákona o občanství v České republice. Následuje podrobnější pohled na možnosti nabývání, pozbývání státního občanství a zda je u nás možné nabýt dvojího občanství. V pátém bodě je představeno jaké pozitivní a negativní efekty může mít zpřísnění či polevení od podmínek pro získání státního občanství. Jako poslední bod teoretické části je představení podmínek pro udělení státního občanství u jednotlivých, vybraných států střední Evropy.

Praktická část je rozdělena na dvě části. V první části budou komparační metodou porovnány podmínky pro uchazeče o státní občanství jednotlivých států střední Evropy.

V druhé části budou porovnány rozdíly v ekonomické, sociální a kriminální sféře za účelem zjistit, zda lze najít souvislost mezi již zmíněnými podmínkami a změnami v těchto oblastech. Porovnávaná doba bude od vrcholu migrační krize v Evropě, roku 2015 do roku 2022.

2 Základní pojmosloví

Na začátek bakalářské práce je klíčové, představit několik základních pojmů, které se budou v ní budou řešeny, opakovány a které jsou klíčové pro lepší pochopení práce.

2.1 Občanství

Občanství je jednou z forem sociálně politické identity, není to však jednoduchý koncept na vysvětlení, proto mnohé pokusy o jeho vysvětlení vedli k mnoha různým definicím. ¹ Občanství bylo v minulosti často spojován s privilegiem určité části společnosti podílet se na jejím politickém řízení.²

Pojem občanství se objevuje již v antickém Řecku, avšak pod jiným významem než s jakým ho máme dnes spjatý. Například Aristoteles, známý filosof té doby, popisuje občanství jako určitou přednost, které nejsou hodni pouhý dělníci, jelikož nejsou řízení ctností. V moderní době je se koncept občanství předmětem neustálé změny.³ Lze ho nicméně definovat, jako vztah mezi občanem a jeho státem, součástí kterého jsou určité povinnosti ale i právo na ochranu a národní identita. Je to stav bytí občanem, se zapojením do povinností a odpovědností člena určité společnosti. To často zahrnuje právo pracovat v určitém státě, podílet se na jeho politice a platit mu daně. ⁴

Dále se státním občanstvím souvisí právo na neomezený pobyt v daném státě, právo volit a být volen do parlamentu. V rámci povinností lze dále zmínit loajalitu a brannou povinnost (pokud jí stát ukládá).⁵

Státní občanství znamená víc, než jen trvalý pobyt na území určitého státu. Je to vztah mezi jednotlivcem a státem, který po jeho vzniku přetrvává, i když se daný

¹ HEATER, D.B., *A brief history of citizenship*. New York University Press, New York, 2004, s 1-3.

² BELLAMY, R., *Citizenship: a very short introduction*. Oxford University Press, Oxford, 2008, s 1.

³ IVIC, S., *European identity and citizenship between modernity and postmodernity*. Palgrave Macmillan UK :Imprint: Palgrave Macmillan, London, 2016, s.67-68.

⁴ VON RÜTTE, B., *The human right to citizenship*. Brill| Nijhoff, 2022, s. 11-13.

⁵ TOMÁŠEK, M., TÝČ, V., PETRLÍK, D., a kolektiv, *Právo evropské unie*. 3. vydání. Leges, Praha, 2021, s. 331.

jedinec už na území státu nenachází. Naopak je možné žít na území státu bez jeho občanství.⁶

Zbavení jedince jeho státního občanství proti jeho vůli, pokud to nesouvisí s nabytím občanství jiného státu, je poručením mezinárodních práva.⁷

„Každý občan členského státu Evropské Unie získává s jeho nabytím zároveň občanství Evropské Unie a to bez ohledu na jeho postoj k ní. Osoby s dvojitým státním občanstvím získávají jedno občanství EU.“⁸

2.2 Stát

Termín “ stát“ byl po prvé definován až v Montevidejské konvenci o právech a povinnostech států z roku 1933. „*Stát lze nejlépe pochopit jako základní politicko-právní jednotku současného mezinárodního práva. Podle této konvence má stát čtyři základní rysy: definované území, stálou populaci, vládu a schopnost navazovat vztahy s jinými státy.*“⁹

Moderní stát se skládá z mnoha sladěných systémů. Aby pokryl potřeby jeho občanů, musí být schopen odolat válkám (jak ze strany ostatních států tak těm občanským), sloužit všem lidem, kteří jsou jeho občany, dále musí lidem poskytnout maximum demokracie a obstát konkurenčnímu boji na poli globální ekonomiky. Těchto cílů lze dosáhnout jen v případě, že stát bude sloužit lidu.¹⁰

2.3 Migrace

Migrace je v praxi synonymem pro výraz “stěhování“. Vyjadřuje to stěhování osob přes určité území, často je to spojeno se změnou bydliště. Rozdíl mezi počtem přistěhovalých a vystěhovalých osob na určitém území se nazývá – migrační saldo. Spolu s přirozeným přírůstkem se započítává do bilance obyvatelstva.¹¹

⁶ EMMERT, F., *Česká republika a dvojitá občanství*. C.H. Beck, Praha, 2011, s. 2.

⁷ EMMERT, F., *Česká republika a dvojitá občanství*. C.H. Beck, Praha, 2011, s. 13.

⁸ TOMÁŠEK, M., TÝČ, V., PETRLÍK, D., a kolektiv, *Právo evropské unie*. 3. vydání. Leges, Praha, 2021, s. 332.

⁹ KER-LINDSAY, J., FABRY, M., *Secession and state creation: what everyone needs to know*. Oxford University Press, New York, 2023, s. 7.

¹⁰ ADAM, H. *Stát ve třetím tisíciletí*. Praha: Grada Publishing, 2011, s. 93-95.

Mezinárodní migrace je definována jako pohyb občanů jedné země do jiné za účelem dočasného, ale i trvalého osídlení. To může často vést ke konfliktu s obyvateli žijícími na tomto území.¹²

Migrace sebou často ovlivňuje kulturní a společenské změny obyvatel. Můžeme ji rozdělit na krátkodobou, dlouho dobou, opakovanou a trvalou (za účelem usídlení).¹³

V práci se rovněž objeví související termín – migrační krize. *„Migrační krizi můžeme definovat jako událost, která vyžaduje urgentní řešení autorit a která může potenciálně změnit fundamentální hodnoty systému.“*¹⁴

2.4 Azyl

*„Právo na azyl je starodávným právním pojmem, podle něhož se může osoba pronásledována ve své vlastní zemi uchýlit k ochraně v jiné zemi, požádat zde tedy o azyl. Toto právo bylo uznáno již v raném středověku Egyptany a Řeky a poté převzato západními tradicemi. Právo každého na azyl v jiné zemi z důvodu pronásledování je zakotveno i v neznámějším lidskoprávním dokumentu na světě, Všeobecné deklaraci lidských práv.“*¹⁵

*„Podle mezinárodní práva chápeme pojem azyl jako právo státu poskytnout uprchlíkovi vstup a pobyt na svém území. Uprchlíkem se pak rozumí osoba, která byla nucena opustit svou vlast z rasových, náboženských nebo národnostních důvodů.“*¹⁶

¹¹ Příručka demografické statistiky, stěhování [online]. © Český statistický úřad, 2001 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: web.natur.cuni.cz/~mak/gos/demmethodika/www.czso.cz/cz/cisla/0/02/020100/stehovan.htm

¹² BRTMAN, D., POROS, M., MONFORTE, P., *Key concepts in migration*. 1. vydání. SAGE Publications, London, 2014, s11.

¹³ Ministerstvo vnitra České republiky, *Slovníček pojmů z oblasti migrace* [online]. © 2024 Ministerstvo vnitra České republiky [citováno 2024-06-26] Dostupné z: www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx

¹⁴ RIDDLEVOLD, M., *The palgrave handbook of EU crises*. Palgrave Macmillan, Cham, 2021, s 7.

¹⁵ *Azyl* [online]. © Lidskaprava.cz 2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: www.lidskaprava.cz/student/uprchlici-a-migranti/clanky/azyl

¹⁶ Azyl a uprchlictví [online]. © EPRAVO.CZ, a.s. 1999-2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: www.epravo.cz/top/clanky/azyl-a-uprchlictvi-16414.html

„Otázku ochrany uprchlíků a poskytování azylu řeší úmluva z roku 1951 a protokol z roku 1967, ty pomáhají státům správně se vypořádat s nově příchozími uprchlíky.“¹⁷

„Po podání formální žádosti na území ČR žadatel prochází bezpečnostní prověrkou, zdravotním vyšetřením a osobním pohovorem či pohovory, kde specifikuje důvody útěku. Ministerstvo vnitra může žádost zamítnout z mnoha důvodů jako je například spáchaný trestný čin, ekonomická motivace, nevěrohodnost žádosti nebo v případě, kdy ČR považuje zemi původu žadatele nebo předchozí zemi, kde žadatel pobýval za bezpečnou k navrácení.

Dále žadateli může být udělen azyl za účelem sloučení rodiny s rodinným příslušníkem (nezletilým potomkem, sourozencem, manželkou), kterému již byl azyl udělen, a to i tehdy, pokud u něj v řízení o udělení mezinárodní ochrany nebyl zjištěn důvod pro udělení ochrany.

Pakliže budou shledány zvláštní důvody pro udělení azylu z humanitárních důvodů, bude žadateli udělen humanitární azyl dle individuálního rozhodnutí ministerstva vnitra. Zvláštní důvod může být například postižení či vážná nemoc žadatele nebo podání žádosti osobou pocházející z oblasti postižené humanitární katastrofou.“¹⁸

Může ale také nastat situace, když bude osobě zamítnuta žádost o udělení azylu, nicméně přesto bude moci zůstat na území státu. Tato výjimka se nazývá doplňková ochrana, ta se uděluje hlavně v případě, že dané osobě hrozí velké nebezpečí fyzické nebo psychické újmy při návratu do vlasti nebo za účelem sloučení rodinných příslušníků. Tato ochrana však není trvalá na rozdíl od azylu, je neustále přezkoumávána a zaniká ve chvíli, kdy je rozhodnuto, že situace v domovské zemi je dostatečně bezpečná pro to, aby se osoba mohla vrátit. Naopak doba doplňkové ochrany může být i prodloužena.¹⁹

¹⁷ NICHOLSON, F., KUMIM, J., A guide to international refugee protection and building state asylum systems. Inter-Parliamentary Union and the United Nations High Commissioner for Refugees, 2017, s. 16-17.

¹⁸ Azyl [online]. © Lidskaprava.cz 2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: www.lidskaprava.cz/student/uprchlici-a-migranti/clanky/azyl

¹⁹ Azyl [online]. © Lidskaprava.cz 2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: www.lidskaprava.cz/student/uprchlici-a-migranti/clanky/azyl

3 Historie občanství v Českých zemích

František Emmert rozděluje ve své knize historii Českého občanství na šest hlavních milníků: doba před první světovou válkou, doba mezi první a druhou světovou válkou, doba druhé světové války, doba po druhé světové válce do roku 1990, doba od roku 1990 do roku 2013 a doba od roku 2013 po současnost. Prvním pěti periodám se bude věnovat tato kapitola, poslední se bude věnovat kapitola číslo 4.

3.1 Období před rokem 1918

Založení termínu “státní občanství“ se připisuje soukromoprávnímu předpisu *Obecný zákoník občanský*, ten vzešel v platnost 1. ledna roku 1812. Státní právo v něm připadalo do osobních práv a bylo definováno jako možnost plného využívání politických práv jedince. Tato politická práva byla dále definována ve stejném zákoníku. Jedním z hlavních bodů občanství v té době byla jistota, že jeho držitel nemohl být vyhoštěn z území tehdejší monarchie. Dále také zaručovalo jeho nositeli určité práva (vymezená v zákoně), nicméně s právy přišli i určité povinnosti. Mezi ty patřila povinná vojenská služba a zachování oddanosti císaři (hlavně při pobytu v cizině).

Následujících sto let docházelo k postupnému posilování práv občanů s výjimkou období první světové války, kdy byla práva občanů dočasně zredukována. K nabývání občanství v této periodě docházelo jedinečně dle principu *ius sanguinis*. Jedná se o způsob založený na dědičnosti. Tento způsob je do dnes v našich zemích tím nejčastějším způsobem pro získání občanství.²⁰

3.2 Období od roku 1918 do roku 1938

Se vznikem samostatného československého státu 28. října 1918 vzniklo i československé státní občanství. S ním přišel i nový právní řád, byl to však do značné míry jen převzatý dosavadní právní řád z důvodu právní jistoty. Zásady nabývání a pozbývání občanství také zůstaly a byly zakomponovány do nového právního řádu. Na počátku nové republiky kladli zákonodárci obzvláště velký důraz na oblast státního občanství, jelikož to byl symbol identity nově založeného státu a jeho obyvatel.

Převzatá právní úprava z dob Rakousko-Uherska byla roku 1920 doplněna o *Ústavní listinou československé republiky* a ústavním zákonem č.236/1920 Sb. o

²⁰ EMMERT, F., *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Leges, Praha, 2016, s 16-17.

nabývání a a pozbývání státního občanství a práva domovského v republice Československé. Nová ústava například definovala, že příslušníci Československé republiky nesmějí mít zároveň občanství jiného státu. Zákon č. 236/1920 se zabýval hlavně otázkou vymezení československých občanů z řad obyvatel bývalého Rakousko-Uherska. V této době lze také pozorovat posílení práv jednotlivce. Jako příklad můžeme zdůraznit odebrání privilegovaných dědičných stavů nebo poskytnutí volebního práva ženám. Zákon zároveň nově umožňoval nabytí státního občanství metodou *ipso facto*. Aby osoba mohla nabýt občanství tímto způsobem, musela mít domovské právo v obci na území Československa alespoň posledních 10 let.²¹

3.3 Státní občanství na území Československa v období druhé světové války

Nacistická okupace Československa s sebou přinesla zásadní změny v oblasti státního občanství. Přesto, že tyto změny se nikdy nestali součástí Československého právního řádu, byly jejich následky znát i v poválečném období. Díky těmto změnám v našich zemích došlo mimo jiné k největšímu rozšíření německého občanství v dějinách.

Podle nové smlouvy mezi nově přejmenovanou Česko-Slovenskou republikou a Německou říší ztratili všichni občané, kteří žili nebo se narodili (před rokem 1910), na území odtrženého pohraničí své Československé občanství a získali místo něj Německé státní občanství. Smlouva zahrnovala několik dalších protičeských prvků v rámci tehdejší nacistické ideologie.

Značnou částí této smlouvy se stala také možnost využití opčního práva. Většina bývalých Československých občanů s nově nabytým Německým občanstvím (proti své vůli) proto optovala za zachování jejich původního občanství.

Situace se jen zhoršila, když se z Česko-Slovenské republiky stal Protektorát Čechy a Morava. Do vzniku protektorátu musel být do určité míry brán ohled na mezinárodní smlouvy, po jeho vzniku se státoobčanské otázky mohly řešit výhradně podle nacistické ideologie.

To například zahrnovalo rozdělení protektorátu do čtyřech kategorií

²¹EMMERT, F., *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Leges, Praha, 2016, s 23-25.

- 1) etničtí Němci
- 2) etničtí Češi
- 3) osoby s příslušností protektorátu, které byly v rozporu s nacistickou ideologií
- 4) cizinci

Druhá a třetí kategorie byla přitom zbavena politických práv. Občané patřící do třetí kategorie byli navíc omezováni na osobní svobodě a pozbývali veškerý majetek.²²

3.4 Státní občanství v Českých zemích po roce 1945

Po osvobození Československé republiky v roce 1945 znovu začali platit předválečné zákony a předpisy o státním občanství. Ty technicky nikdy nezankli, jelikož si Československo zvládlo udržet svůj nadnárodní status status po celou dobu války, byli pouze zastíněny. Pro osoby, které dostaly během války Německé občanství proti své vůli, byl v poválečné legislativě uveden “generální pardon“. Ten jim navracel jejich původní občanství.²³

3.5 Státní občanství v Českých zemích v letech 1949 – 1989

Toto období bylo v Československu ve znamení komunistického totalitního režimu, který se vyznačoval především nadřazeností stranických orgánů, nad těmi státními. Nový zákon č. 194/1949 Sb. *o nabytí a pozbytí československého státního občanství* nahradil dosavadní zákony a předpisy. Bylo to poprvé, co u nás státní občanství řešil jediný zákon, navíc nerozlišoval mezi občany Česka a Slovenska. Základní principy nabytí občanství zůstaly stejné. Nově však dítě novorozené dítě získat občanství i podle jeho matky, nejen podle jeho otce, což bylo obzvláště vítáno u svobodných matek. Poněkud přísnější podmínky měli děti narozené v cizině, u nich bylo podmínkou pro získání Československého občanství aby oba rodiče měli toto občanství, nebo pokud ho měl pouze jeden z nich, musela být podána žádost o uznání občanství do prvního roku dítěte. Sňatek ženy v této dobu už nezaručoval okamžité získání občanství, pouze ulehčoval jeho nabytí.

²²EMMERT, F., *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Leges, Praha, 2016, s 62-63.

²³EMMERT, F., *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Leges, Praha, 2016, s 49.

Kde však nastaly velké změny bylo v pozbývání státního občanství. Stále bylo převážně založeno na vůli dotyčné osoby, nicméně přibyla zde i nová možnost, možnost, která byla v rozporu s *Všeobecnou deklarací lidských práv*. Nový zákon totiž umožňoval ministerstvu vnitra odejmout státní občanství bez souhlasu dotyčné osoby. Dokonce i v případech kdy tím byla dotyčná osoba ponechána bez občanství. Tento způsob odnímání státní občanství byl později dokonce zakomponován do trestního práva. Zrušila ho až novela č.63/1956 sb. ²⁴

3.6 Státní občanství v Českých zemích v letech 1990 až 2013

Společenské změny na konci roku 1989 s sebou přinesli i změny v oblasti právního řádu, včetně zásadních změn v oblasti nabývání státního občanství. V roce 1990 byli přijaté zákony, které doplňovali ty dosavadní a napravovali křivdy napáchané komunistickým režimem. Dokonce i samotný význam slova “občan“ byl předefinován. Nově tento termín nepopisoval pouze osobu se státní příslušností (státní občany) , nýbrž i všechny osoby nacházející se na území státu nebo v dosahu jeho právní moci.²⁵

Od roku 1993 začal spravovat otázku občanství zákon č.40/1993 Sb., *o nabytí a pozbývání státního občanství České republiky*. Ten opět navazoval na předchozí právní úpravu, avšak přinesl i některé významné změny. Nabytí občanství skrze sňatek nadále nedozlišovalo osoby podle pohlaví. Dále přibyl zcela nový způsob pozbývání občanství. Ten spočívá v tom, že občan přijde o České státní občanství automaticky ve chvíli, kdy nabude občanství jiného státu (v této době stále nebylo dvojí občanství). Výjimku tvořilo nabytí cizího občanství sňatkem nebo narozením. ²⁶

²⁴EMMERT, F., *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Leges, Praha, 2016, s 94-102.

²⁵EMMERT, F., *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Leges, Praha, 2016, s 122-123.

²⁶EMMERT, F., *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Leges, Praha, 2016, s 137-140.

4 Současný zákon o státním občanství

Dne 1.1.2014 nabyl účinnosti nový zákon 186/2013 Sb. o státním občanství. Ten působí jako modernizace staršího zákona 40/1993 Sb.

Stávající možnosti nabývání Českého státního občanství:

Narozením: Dítě nabývá státní občanství České republiky, pokud je alespoň jeden z rodičů v době narození dítěte českým občanem. Místo narození dítěte nemá vliv na nabytí občanství. Dále dítě, které se narodí na území České republiky a které by se jinak stalo osobou bez státního občanství, může také získat občanství.

Určením otcovství bylo nově přesněji definováno. Dítě nově nabývá občanství, pokud je otcovství určeno souhlasným prohlášením otce, který je českým občanem. Toto platí i v případě, že matka je občankou některého z členských států EU, Švýcarské konfederace nebo státu, který je smluvní stranou Dohody o Evropském hospodářském prostoru, bezdomovkyní nebo má povolen trvalý pobyt na území České republiky.

Osvojením: Dítě nabývá občanství dnem právní moci rozsudku o osvojení, pokud je alespoň jeden z osvojitelů českým občanem. Dítě, které bylo osvojeno rozhodnutím orgánu cizího státu, získává občanství dnem nabytí právní moci rozhodnutí o uznání osvojení, pokud je alespoň jeden z osvojitelů českým občanem.

Nalezením: Dítě mladší 3 let nalezené na území České republiky, jehož totožnost nelze zjistit, získává občanství dnem nalezení, pokud se do 6 měsíců neprokáže, že je občanem jiného státu.

Udělením: Ministerstvo vnitra rozhoduje o udělení občanství osobám, které splňují zákonné podmínky. Ty zahrnují například trvalý pobyt v České republice po dobu minimálně 5 let (3 roky pro občany EU), znalost českého jazyka, základní znalosti o českém ústavním systému a státních symbolech a čistý trestní rejstřík.

Pozbytí státního občanství

Od 1. ledna 2014 zákon umožňuje zachování dvojího občanství. Čeští občané mohou pozbytí své občanství pouze na základě vlastní žádosti o jeho zrušení. Toto ustanovení umožňuje osobám, které získají cizí státní občanství, zachovat si své české občanství.

Největší změna však přišla v podobě upuštění od principu jediného občanství a povolení vícenásobného občanství.²⁷

Podrobněji se na možnosti nabývání a pozbývání zaměří kapitola číslo 5.

„Dokumenty potřebné pro podání žádosti o udělení státního občanství

Úředně ověřená kopie matričních dokladů – rodný list, oddací list, doklad o rozvodu manželství nebo rozhodnutí o zrušení partnerství, úmrtní list zemřelého manžela nebo partnera

Potvrzení o pobytu – tzv. historie pobytu, získáte na Odboru azylové a migrační politiky MVČR.

Doklad o absolvování zkoušky znalosti českého jazyka a českých reálií (nebo doklad osvědčující, že tyto zkoušky nemusíte skládat – v tomto případě doložíte doklady o studiu, jak bylo uvedeno výše).

Výpis z trestního rejstříku ze země původu – předkládáte v případě, že na území ČR žijete méně než 10 let nebo v případě, že jste v posledních 10 letech pobýval/a více než 6 měsíců po sobě jdoucích mimo území České republiky. Výpis z rejstříku trestů žádáte od státu, na jehož území jste tuto dobu strávil/a. POZOR: tyto výpisy jsou platné 6 měsíců.

Potvrzení o bezdlužnosti:

z Vaší zdravotní pojišťovny

²⁷ Ministerstvo vnitra České republiky, Informace k novému zákonu o státním občanství ČR [online]. © 2024 Ministerstvo vnitra České republiky [citováno 2024-06-26] Dostupné z: www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx

z České správy sociálního zabezpečení

POZOR: potvrzení jsou platná pouze 30 dní!

Potvrzení, že nemáte evidován nedoplatek:

v evidenci daní na Finanční správě České republiky (nedoplatek či dluh na daních u finančního úřadu) v evidenci cel u Celní správy České republiky (nedoplatek či dluh na clech) POZOR: potvrzení jsou platná pouze 30 dní!

Potvrzení o nepobírání dávek státní sociální podpory a dávek pomoci v hmotné nouzi – POZOR: potvrzení je platná pouze 30 dní!

Úředně ověřená kopie všech pracovních smluv, evidenčních listů důchodového pojištění / daňových přiznání / potvrzení o přiznání důchodu

Úředně ověřená kopie dokladu o studiu v českém jazyce (potvrzení o době studia, kopie diplomu apod.)

Výpis všech zahraničních cest za poslední 3 roky

Životopis – volně psaný text v českém jazyce o vašem životě s důrazem na činnosti a aktivity na území ČR – pracovní, studijní, rodinné, volnočasové, činnosti prospěšné pro českou společnost apod.

*Žádost o udělení občanství – volný text v českém jazyce, ve kterém vysvětlíte, proč by vám mělo být uděleno české občanství.*²⁸

Před shromážděním těchto dokumentů je však dobré nejprve zjistit čekací lhůtu na daném úřadě, vzhledem k limitované platnosti některých dokumentů..²⁹

²⁸ Integroční centrum Praha, *ČESKÉ OBČANSTVÍ - Jak dosáhnout nejvyššího stupně integrace?*

[online]. © 2023 ICP [citováno 2024-06-26] Dostupné z: icpraha.com/ceske-obcanstvi-jak-dosahnout-nejvyssiho-stupne-integrace

²⁹ Integroční centrum Praha, *ČESKÉ OBČANSTVÍ - Jak dosáhnout nejvyššího stupně integrace?*

[online]. © 2023 ICP [citováno 2024-06-26] Dostupné z: icpraha.com/ceske-obcanstvi-jak-dosahnout-nejvyssiho-stupne-integrace

Způsob podání žádosti o udělení státního občanství ČR

K podání žádosti dojde vyplněním “Dotazníku k žádosti o udělení státního občanství České republiky” a jeho následným doručení na krajský úřad nebo úřad městské části v případě Prahy. Poplatek za žádost činí 2000 Kč nebo 500 Kč pro nezletilé osoby. Krajský úřad má následně 30 dnů pro doručení žádosti na Ministerstvo vnitra ČR, které má 180 dnů na rozhodnutí o jeho udělení. V případě zamítnutí žádosti má žadatel 15 dní na odvolání v podobě “rozkladu proti rozhodnutí o zamítnutí žádosti o udělení státního občanství České republiky“. Pokud je i ten zamítnut, možnost podat novou žádost má dotyčná osoba nejdříve za dva roky.

Pokud dojde k udělení státního občanství, je osoba (pokud je starší 15 let) povina do 12 měsíců složit státoobčanský slib. Slib se skládá veřejně, jeho znění: *„Slibuji na svou čest věrnost České republice. Slibuji, že budu dodržovat její Ústavu a ostatní zákony České republiky.“*

Teprve dnem složení slibu nabývá osoba státního občanství ČR. Následně musí odevzdat průkaz o povolení k pobytu, přihlásit se k pobytu na svém městském úřadě a provést zápis o narození, pro vydání rodného listu. Posledním bodem je požádání o dočasný občanský průkaz, který platí 3 měsíce a je nahrazen v moment občan s novým rodným listem zažádá o občanský průkaz se standardní platností 10 let.³⁰

³⁰ Integrační centrum Praha, *ČESKÉ OBČANSTVÍ - Jak dosáhnout nejvyššího stupně integrace?*

[online]. © 2023 ICP [citováno 2024-06-26] Dostupné z: icpraha.com/ceske-obcanstvi-jak-dosahnout-nejvyssiho-stupne-integrace

5 Nabývání, pozbývání a možnosti dvojího občanství v České republice

Tato kapitola má za úkol blíže představit současné možnosti nabývání a pozbývání státního občanství podle aktuálního právního řádu. Na závěr této kapitoly bude vymezena část pro otázku možnosti nabytí dvojího občanství v souladu se zákonem 186/2013 Sb.

5.1 Nabývání Státního občanství

Podle aktuálního zákona č. 186/2013 Sb. o státním občanství České republiky (§ 11 - § 27) existuje sedm možností jak lze nabýt Českého státního občanství:

- a) narozením
- b) určením otcovství
- c) osvojením
- d) nalezením na území České republiky
- e) udělením
- f) prohlášením
- g) svěřením do ústavní nebo pěstounské péče ³¹

5.1.1 Nabytí státního občanství narozením

Dítě automaticky nabývá Českého státního občanství pokud je alespoň jeden jeho rodičů občanem České republiky, nebo v případě, že jeho rodiče nemají státní občanství, alespoň jeden z nich však má trvalý pobyt na území České republiky. Dítě sleduje občanství svých rodičů bez ohledu na místo narození, podmínkou je, že musí být občany v den narození dítěte. Později získané občanství rodičů již nehraje roli. Dítě tímto způsobem získá státní občanství i v případě, že se narodí matce cizince až po smrti českého otce (pokud se prokáže jeho otcovství ještě před narozením dítěte). Udělení občanství potomkovi rodičů, kteří ho nemají, je jedním z opatření proti vzniku bezdomovectví. V praxi je však může být složité rozhodnout o tom, zda se skutečně

³¹ ČESKO, zákon č. 186/2013 Sb. *O nabývání a pozbývání státního občanství* – znění od 1.1.2014. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS, s.r.o. 2010–2024 [citováno 2024-06-20] Dostupné z : www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-186

jedná o osobu bez státní příslušnosti. Článek 6 Evropské úmluvy o státním občanství dokonce ukládá členským státům povinnost poskytnout dětem, které se narodí na jeho území státní občanství, pokud narozením nenabudou jiného občanství.³²

5.1.2 Nabytí Českého státního občanství osvojením

„Dítě, jehož alespoň jeden osvojitel je státním občanem České republiky, nabyvá státního občanství České republiky dnem právní moci rozsudku o osvojení.“³³

Touto metodou vznikají mezi dítětem a osvojitelem právní vztahy stejné jako existují mezi dětmi a jejich rodiči, zároveň tím zanikají vztahy s jejich původní rodinou. Osvojení nelze zrušit po uplynutí tří let od rozhodnutí soudu. Osvojit mohou pouze osoby, které jsou schopny o dítě pečovat, zařídit mu vzdělání a rozvoj. Dále by mezi osvojitelem a dítětem měl být věkový rozdíl alespoň 16 let. Závažný záznam v trestním rejstříku osvojeence může být důvodem pro zamítnutí osvojení. Dalším důvodem může být nevyhovující psychický, zdravotní stav žadatele. Osvojeence vždy adoptuje pouze jednotlivec, výjimku tvoří manželské páry.³⁴

Zákon nijak nerozlišuje nezrušitelné osvojení a osvojení I. stupně. U obou typů se mění příjmení dítěte, avšak u osvojení I. stupně na rodném listu zůstávají biologičtí rodiče dítěte. Pokud bylo dítě nezrušitelně osvojeno, nelze to poznat pouze z jeho rodného listu.³⁵

5.1.3. Určením otcovství

„Dítě narozené mimo manželství, jehož matka je cizí státní občankou nebo bezdomovkyní a otec státním občanem České republiky, nabyvá státního občanství České republiky

a) dnem souhlasného prohlášení rodičů o určení otcovství nebo

b) dnem právního rozsudku o určení otcovství“³⁶

³² VALÁŠEK, M., KUČERA, V., Státní občanství. Linde, Praha, 2006, s. 45-46.

³³ ČESKO, zákon č. 186/2013 Sb. *O nabytí a pozbytí státního občanství* – znění od 1.1.2014. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS, s.r.o. 2010–2024 [citováno 2024-06-20] Dostupné z : www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-186

³⁴ *Adopce neboli osvojení* [online]. © 2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: nahradnirodina.cz/o-nahradni-rodinne-peci/adopce-neboli-osvojeni/

³⁵ VALÁŠEK, M., KUČERA, V., Státní občanství. Linde, Praha, 2006, s. 47-48.

Pro nabytí občanství tímto způsobem je klíčové občanství otce dítěte v den rozsudku o určení otcovství, nezáleží na občanství v době narození dítěte. Prohlášení o určení otcovství lze vyřídit na matričním úřadu a to i v případě, že se dítě dosud nenarodilo. Dítě může nabýt Českého občanství i v případě, že otcovství bylo potvrzeno podle cizího právního řádu. V případě popření otcovství nedochází ke ztrátě občanství, jelikož zákon nijak neupravuje pozbytí občanství popřením otcovství.³⁷

5.1.4 Nalezením na území České republiky

„Fyzická osoba nalezená na území České republiky je státním občanem České republiky, pokud se neprokáže, že nabyla narozením státního občanství jiného státu.“³⁸

Vztahuje se na děti do 3 let věku nalezených na Českém území, u kterých není možné zjistit jejich státní příslušnost. Dítě nabývá státní občanství pokud do šesti měsíců ode dne nalezení neprokáže, že je příslušníkem jiného státu.³⁹

Tento způsob nabývání se vztahuje na osobu, u které nelze zjistit její totožnost a která nemohla ovlivnit fakt, že se ztratila nebo byla opuštěna z důvodu omezené rozumové kapacity způsobené nízkým věkem nebo mentální retardací. Dítě, které bylo nalezeno na území České republiky získá zápis knihy narození od matričního úřadu, který podle lékařského posudku a policejního šetření určí pohlaví a přibližné datum narození. Následně se obrátí na soud, který určí jméno a příjmení dítěte. Pokud se podaří zjistit původ státní příslušnost dítěte po nabytí Českého občanství tímto způsobem, pozbývá jej.⁴⁰

³⁶ČESKO, zákon č. 186/2013 Sb. *O nabývání a pozbývání státního občanství* – znění od 1.1.2014. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS, s.r.o. 2010–2024 [citováno 2024-06-20] Dostupné z : www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-186

³⁷ VALÁŠEK, M., KUČERA, V., *Státní občanství*. Linde, Praha, 2006, s. 48-51.

³⁸ ČESKO, zákon č. 186/2013 Sb. *O nabývání a pozbývání státního občanství* – znění od 1.1.2014. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS, s.r.o. 2010–2024 [citováno 2024-06-20] Dostupné z : www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-186

³⁹ Ministerstvo vnitra České republiky, *Nabývání státního občanství České republiky nalezením* [online]. © 2024 Ministerstvo vnitra České republiky [citováno 2024-06-26] Dostupné z: www.mvcr.cz/clanek/nabyvani-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-nalezenim.aspx

⁴⁰ VALÁŠEK, M., KUČERA, V., *Státní občanství*. Linde, Praha, 2006, s. 51-53.

5.1.5 Nabytí Českého státního občanství prohlášením

Prohlášením o nabytí státního občanství České republiky (dále jen „prohlášení“) může nabýt státní občanství České republiky fyzická osoba, která pozbyla české nebo československé státní občanství přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona, nejednalo-li se o pozbytí československého státního občanství podle ústavního dekretu prezidenta republiky o úpravě československého státního občanství osob národnosti německé a maďarské nebo podle smlouvy mezi Československou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o Zakarpatské Ukrajině, nebo nejednalo-li se o československého státního občana, který se ke dni 1. ledna 1969 stal, nebo by se k tomuto dni stal státním občanem Slovenské socialistické republiky, anebo po 1. lednu 1969 nabyl státní občanství Slovenské socialistické republiky nebo Slovenské republiky a je dosud jejím občanem.⁴¹

Rodič/rodiče mohou zahrnout do prohlášení i jejich potomka, nebo pro něj mohou učinit samostatné prohlášení. Pokud takto jedná pouze jeden z rodičů, potřebuje písemný souhlas druhého. Výjimka nastává, pokud byl druhý rodič zbaven rodičovské odpovědnosti. Pokud by byli oba rodiče zbaveni rodičovské zodpovědnosti, může prohlášení učinit opatrovník dítěte. Prohlášení se uskuteční u krajského úřadu, který prohlášení o osvědčení.⁴²

5.1.6 Nabytí státního občanství udělením

*„Státní občané cizího státu s trvalým pobytem na území České republiky mají možnost nabýt státní občanství České republiky udělením. Žádat o udělení českého státního občanství mohou státní občané cizího státu nebo osoby bez státního občanství s trvalým pobytem na území České republiky. Státní občanství České republiky může (nikoli musí) Ministerstvo vnitra na žádost udělit pouze osobě (cizinci nebo osobě bez státního občanství), která splňuje současně následující předpoklady“.*⁴³

⁴¹ČESKO, zákon č. 186/2013 Sb. *O nabytí a pozbytí státního občanství* – znění od 1.1.2014. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS, s.r.o. 2010–2024 [citováno 2024-06-20] Dostupné z : www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-186

⁴²VALÁŠEK, M., KUČERA, V., *Státní občanství*. Linde, Praha, 2006, s. 53-54.

⁴³Ministerstvo vnitra České republiky, *Informace k novému zákonu o státním občanství ČR* [online]. © 2024 Ministerstvo vnitra České republiky [citováno 2024-06-26] Dostupné z : www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx

Podmínky pro nabytí Českého státního občanství:

Doba pobytu: Žadatel musí mít povolený nepřetržitý pobyt na území České republiky po dobu alespoň 5 let v den podání žádosti, tato doba je zkrácená na 3 roky pro občany členských zemí EU. V případě, že žadatel pobýval na území ČR jen přechodně, musí kombinovaná délka pobytu činit alespoň 10 let.

Právní status: Pokud je žadatel starší 15 let nesmí být pravomocně odsouzen za nedbalostní nebo úmyslný trestný čin.

Znalost jazyka: Žadatel musí prokázat znalost Českého jazyka, tuto podmínku může žadatel splnit i tím, že prokáže studium na škole, kde se vyučoval Český jazyk po dobu alespoň 3 let. Výjimku tvoří lidé se zdravotním postižením.

Znalosti o Česku: Žadatel musí prokázat znalost české historie, kultury, zákonů a politického systému. Zároveň musí veřejně uznat německou ústavu a její demokratické hodnoty. Výjimku tvoří lidé se zdravotním postižením.

Ekonomické požadavky: Žadatel nesmí 3 roky před podáním žádosti nijak významně zatěžovat systém sociální podpory nebo systém podpory v hmotné nouzi.⁴⁴

5.1.7 Nabývání Českého státního občanství v rámci svěřeni do náhradní péče

Dítě, které se narodí na území České republiky a na území České republiky se zdržuje v souladu se zákonem o pobytu cizinců (případně v souladu se zákonem o azylu) a které v den svého narození bylo a nadále je apatridou, nabývá státní občanství České republiky dnem, kdy nabylo právní moci rozhodnutí soudu o svěřeni tohoto dítěte do náhradní péče.

5.2 Pozbývání Českého státního občanství

Se zánikem zákona č. 40/1993 Sb. a nástupem nového zákona č. 186/2013 zanikl i jeden ze způsobů pozbývání státního občanství. Nově od 1.1.2014 občané už automaticky neztratí občanství pouze na základě žádosti o nabytí občanství jiného státu. Jediným způsobem pro pozbytí občanství proto zůstává pozbytí na vlastní žádost.

⁴⁴ Ministerstvo vnitra České republiky, Nabývání státního občanství České republiky udělením [online].

I na tuto možnost se však vztahují určité podmínky. Žadatel se musí trvale zdržovat v cizině nebo nemít trvalé bydliště v České republice nebo pokud pozbytí Českého občanství souvisí s nabytím občanství jiného státu, která neakceptuje dvojí občanství.⁴⁵

5.3. Dvojí občanství v České republice

Velká většina obyvatel světa disponuje pouze jedním státním občanstvím, které zpravidla nabyvá narozením a během života ho nemění. Přesto existuje menšina osob, které jsou státními občany podle právních úprav dvou nebo více států současně (tzv. bipolitě). Vícenásobná státní příslušnost se také týká potomků osob s různou státní příslušností a dále osob a potomků osob, které během života trvale přesídlily do jiného státu. Vedle nich pak zbývá ještě malá minorita jednotlivců, kteří v důsledku podobných skutečností naopak nejsou občany žádného státu (tzv. apolitě).⁴⁶

Dvojitě občanství má několik, výhod, mezi které patří možnost využití práv obou států, mezi ty patří např. zdravotní péče nebo daňové úlevy. Vlastnění dvou pasů může být také výhodou kvůli usnadnění cestování mezi zeměmi. S občanskými výhodami však přichází i občanské povinnosti, kvůli kterým se dvojí občanství nemusí vyplácet. Některé státy například vyžadují po svých občanech zdanění všech příjmů, bez ohledu na to, zda je získali v zahraničí nebo ne.⁴⁷

Mezi další výhody můžeme řadit lepší přístup ke vzdělání nebo přístup ke vzdělávacím zařízením v obou zemích, lepší zdravotní péči a sociální zabezpečení v případě, že jedna země nabízí kvalitnější služby. Dvojí občanství zároveň může pomoci s rozšířením možností na pracovním trhu nebo s kariérním růstem. Další výhodou je možné obohacení na poli kultury a jazykové dovednosti, avšak to je už jedním z předpokladů pro získání občanství státu, získáním dvojího občanství může dojít pouze k prohloubení. V neposlední řadě je tu finanční stabilita a bezpečnost, za kterou sem často cestují migranti ze zemí sužovaných válkou nebo chudobou.⁴⁸

⁴⁵Ministerstvo vnitra České republiky, *Nabývání státního občanství České republiky udělením* [online]. © 2024 Ministerstvo vnitra České republiky [citováno 2024-06-26] Dostupné z: www.mvcr.cz/clanek/informace-k-novemu-zakonu-o-statnim-obcanstvi-cr.aspx

⁴⁶EMMERT, F., *Česká republika a dvojí občanství*. C.H. Beck, Praha, 2011, s 14.

⁴⁷ *DVOJÍ OBČANSTVÍ JE MOŽNÉ NABÝT AUTOMATICKY I NA ZÁKLADĚ ŽÁDOSTI. V ČESKU BYLO POVOLENO V ROCE 2014*[online]. © 2024 [citováno 2024-06-26] Dostupné z: <https://www.euro.cz/clanky/dvoji-obcanstvi-zadost-podminky/>

6 Důvody pro změny v procesu získávání státního občanství

Každý stát si musí před tím, než si určí podmínky pro udělování občanství uvědomit pozitivní a negativní vlivy, které může mít náhlý přísun cizinců na území státu.

Kladné efekty migrace na stát

Ekonomický růst

Udělení občanství imigrantům může vést k významnému ekonomickému růstu. Ažyl a následné občanství umožňují imigrantům získat lepší pracovní příležitosti, což zvyšuje jejich produktivitu a příjmy. To následně zlepšuje ekonomiku, vytváří pracovní místa a zvyšuje daňové příjmy, zvyšuje hrubý domácí produkt a snižuje nezaměstnanost.

Politická stabilita:

Poskytnutí občanství cizincům může přispět k politické stabilitě, protože je jim plně umožněno zapojit se do společnosti, účastnit se voleb a mít vliv na politické rozhodování. To může také snížit sociální napětí a podporovat soudržnost společnosti. Může to dokonce i podpořit mezistátní vztahy.⁴⁹

Kulturní rozmanitost:

Imigranti přinášejí do nové země různé kultury, tradice a perspektivy, což může obohatit kulturní život společnosti. rozmanitost může také podpořit inovace a kreativitu v různých oblastech, včetně umění, gastronomie, vědy a podnikání.⁵⁰

⁴⁸ FAIST, T., GERDES, J., *Dual Citizenship in the Age of Mobility*. [online] © 2001-2024 Migration Policy Institute. [citováno 2024-06-30] Dostupné z: www.migrationpolicy.org/research/dual-citizenship-age-mobility

⁴⁹ International wealth, *Second Passport Benefits: "You Will Always Have Somewhere To Go"* [online]. International Wealth © 2024 [citováno 2024-06-28] Dostupné z: internationalwealth.info/en/second-citizenship-and-passport/second-citizenship-pros-and-cons

⁵⁰ ILR School, *The Economic Effects of Granting Legal Status and Citizenship to Undocumented Immigrants* [online]. © 2024 Cornell University | ILR School [citováno 2024-06-28] Dostupné z: www.ilr.cornell.edu/post/economic-effects-granting-legal-status-and-citizenship-undocumented-immigrants

Negativní efekty migrace na stát

Sociální a ekonomická nerovnost:

Pokud není proces udělování občanství spravedlivě řízen, může dojít ke zvýšení sociální a ekonomické nerovnosti. Někteří občané mohou vnímat, že imigranti mají přístup k výhodám, na které oni sami mají menší nárok, což může vést k napětí a konfliktům.

Ztráta národní identity:

Někteří lidé se obávají, že příliv nových občanů může oslabit národní identitu a kulturní soudržnost. Může dojít k pocitu, že tradiční hodnoty a normy jsou ohroženy vlivem nových kultur a zvyků. Například nahrazování tradičních křesťanských kostelů muslimskými mešitami.

Bezpečnostní rizika:

Udělení občanství může zvýšit rizika související s bezpečností, pokud nejsou imigranti důkladně prověřeni. To zahrnuje riziko kriminality zvláště pokud nové občanství umožňuje snadnější cestování a přístup do různých zemí.⁵¹ Nicméně bezpečnostní rizika nemusí přicházet pouze ze strany migrantů. S nespokojeností státních občanů mohou přijít nepokoje nebo páchání trestných činů na samotných migrantech na základě odlišností mezi nimi a domorodými obyvateli.⁵²

Terorismus

Terorismus je jednou ze sfér, kde se prolíná vnitřní a vnější bezpečnost státu. Evropa se v poslední době často stávala terčem teroristických útoků, někdy byli spolupachatelé těchto útoků migranti, kteří během migrační krize pronikli do členských států Evropské unie.⁵³

⁵¹ International wealth, *Second Passport Benefits: "You Will Always Have Somewhere To Go"* [online]. International Wealth © 2024 [citováno 2024-06-28] Dostupné z: internationalwealth.info/en/second-citizenship-and-passport/second-citizenship-pros-and-cons

⁵² JELÍNKOVÁ, M., *Migrace a kriminalita: nepodceňujeme trestné činy vůči uprchlíkům*. [online]. Fakulta sociálních věd Univerzita Karlova © 2024 [citováno 2024-06-30] Dostupné z: migracnikonsorcium.cz/wp-content/uploads/2022/05/PB-Migrace-a-kriminalita.pdf

⁵³ BŘICHÁČEK, T., *Unie ve víru migrační krize*. Institut Václava Klause, Praha, 2016. s 31.

7 Získání státního občanství metodou naturalizace ve vybraných státech EU

Pro praktickou část bakalářské práce je nejprve klíčové zjistit, jaké podmínky musí uchazeči o státního občanství naturalizací splnit ve vybraných zemích střední Evropy. Česká republika bude z této části vynechána, jelikož podmínky pro uchazeče o České státní občanství byly již zmíněny v kapitole 5.

Všechny vybrané státy jsou sousedními státy České republiky s výjimkou Maďarska, které jsem přidal, jelikož spolu s Českou republikou, Slovenskem a Polskem patří do Vyšegrádské čtyřky. Dále mají státy samozřejmě podobnou geologickou polohu ve středu Evropy.

Všechny vybrané státy střední Evropy mají několik společných podmínek, které vyžadují od osob, které žádají o udělení občanství daného států. Mezi tyto podmínky patří :

- Minimální doba pobytu, po musí žadatel žít na území státu, před podáním žádosti o udělení občanství. Existují ale i výjimky, které mohou tuto dobu zkrátit.
- Právní status, který říká, že se osoba nachází na území státu legálně.⁵⁴
- Každý stát si stanovuje minimální jazykové dovednosti, které musí osoba ovládat, aby mohla podat žádost o udělení občanství. Pro tyto účely se využívá klasifikace podle společného evropského rámce pro jazyky (CEF). Tento rámec rozděluje úroveň znalosti jazyka do tří úrovní: A - začátečník, B – nezávislý, C – způsobilý. Tyto úrovně jsou pak dále rozděleny na první a druhou část.⁵⁵
- V rámci integrace do společnosti státu je často vyžadována znalost kultury, politického systému, historie státu a státních hodnot.
- Ekonomická situace žadatele je také častou podmínkou pro udělení státního občanství. Stát může vyžadovat prokázání finanční nezávislosti, pokud osoba čerpala sociální dávky v dohledné době od podání žádosti, může to být důvodem k zamítnutí žádosti.

⁵⁴ Vlastní zdroj

⁵⁵ *Jazykové úrovně* [online]. © northtraining.eu 2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: northtraining.eu/jazykove-kurzy/anglictina/jazykove-urovne/

- Podle toho, zda stát povoluje dvojí občanství či nikoliv, může být jednou z podmínek nabytí nového občanství vzdání se občanství stávajícího.

- V neposlední řadě bývá častou podmínkou bezúhonnost žadatele. Osoby nesmí být v minulosti trestány nebo aktuálně trestně stíhány.

Zjištěním těchto podmínek u porovnávaných států, bude možné provést komparaci jejich procesů pro udělování státního občanství.

7.1 Německá demokratická republika

Doba pobytu: Žadatel musí mít legální a nepřetržitý pobyt v Německu po dobu minimálně 5 let.

Právní status: Musí mít povolení k trvalému pobytu nebo být občanem Evropské unie nebo Švýcarska s právem pobytu.

Jazykové dovednosti: Žadatel musí prokázat dostatečnou znalost němčiny na úrovni B1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky.

Znalosti o Německu: Musí složit integrační test, který pokrývá otázky z německé historie, kultury, zákonů a politického systému. Zároveň musí veřejně uznat německou ústavu a její demokratické hodnoty.

Bezúhonnost: Žadatel nesmí mít závažné trestní záznamy.

Ekonomická soběstačnost: Musí být schopen finančně zabezpečit sebe a svou rodinu bez potřeby sociálních dávek (s výjimkou určitých situací, jako je například nezaviněná nezaměstnanost).

Vzdání se předchozího občanství: Němečtí občané mohou mít dvojí občanství.⁵⁶

Dne 27.4.2024 vstoupil v Německé demokratické republice v platnost nový zákon o občanství. S ním se očekává zvětšení poptávky po německém občanství, jelikož nově bylo dvojí občanství povoleno v plném rozsahu, kdežto v minulosti bylo povoleno

⁵⁶ Bundesministerium des Innern und für Heimat, *Einbürgerung* [online]. © Bundesministerium des Innern und für Heimat, 2024 [citováno 2024-06-29]. Dostupné z: www.bmi.bund.de/DE/themen/verfassung/staatsangehoerigkeit/einbuergierung/einbuergierung-node.html

pouze ve výjimečných případech. Zároveň byla snížena doba povinného pobytu z 8 let na 5, v případech již integrovaných osob je tato perioda dokonce snížena na 3 roky (z původních 6).⁵⁷

7.2 Rakousko

Délka pobytu: Žadatel musí mít legální a nepřetržitý pobyt v Rakousku po dobu minimálně 10 let, z toho posledních 5 let trvalý pobyt. Významnou integrací do společnosti (např. sňatkem) může být tato doba zkrácena na 6 let.

Právní status: Musí mít povolení k trvalému pobytu nebo obdobný právní status.

Jazykové dovednosti a přijetí rakouských hodnot je zahrnuto v dokladu o udělení státního občanství. Je nutné prokázat znalost němčiny na úrovni B1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (v případě zkrácené délky pobytu je zároveň vyžadována znalost jazyka na úrovni B2) a přijetí základních demokratických hodnot rakouské ústavy.

Integrační závazek: Musí prokázat integraci do rakouské společnosti, tím se rozumí začlenění minority do každodenního života většinové společnosti.

Ekonomická soběstačnost: Musí prokázat dostatečný stálý příjem ze zaměstnání.

Bezúhonnost: Žadatel nesmí být pravomocně odsouzen k odnětí svobody za úmyslný trestný čin, nesmí proti němu být vedeno trestní řízení pro podezření ze spáchání úmyslného trestného činu.

Znalost o Rakousku: Musí složit občanský test, který zahrnuje otázky týkající se rakouské historie, kultury, zákonů a politického systému. Dále musí přijmout základní demokratické zásady rakouské ústavy.

Vzdání se předchozího občanství: Rakousko obecně neumožňuje dvojí občanství, což znamená, že žadatelé se musí vzdát svého dosavadního občanství. Mohou nastat výjimky na základě zvláštních individuálních podmínek.⁵⁸

⁵⁷ Veslyslanectví SRN, *V platnost vstoupila nová úprava zákona o státním občanství* [online]. I© 1995 – 2024 Ministerstvo zahraničních věcí [citováno 2024-06-29] Dostupné z: prag.diplo.de/cz-cs/service/03-Staatsangehoerigkeit_cz/-/2453408

⁵⁸ Bundeskanzleramt Österreich. Staatsbürgerschaftsgesetz 1985 (StbG). Geltende Fassung.[online] Dostupné z: www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?

7.3 Polsko

Délka pobytu: Žadatel musí mít nepřetržitý legální pobyt v Polsku po dobu minimálně tří let na základě povolení k trvalému pobytu nebo dlouhodobého pobytu EU. V určitých případech, jako například manželství s polským občanem nebo uprchlíci, může být tato doba zkrácena.

Právní status: Žadatel musí mít povolení k trvalému pobytu, povolení k dlouhodobému pobytu EU nebo musí být držitelem azylu.

Jazykové dovednosti: Musí prokázat dostatečnou znalost polštiny, obvykle úrovně B1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky. Tato znalost se obvykle prokazuje certifikátem nebo složením státní zkoušky.

Integrační závazky: Žadatel musí prokázat, že se integroval do polské společnosti, což zahrnuje například pracovní zapojení, účast na integračních aktivitách nebo jiné aktivity prokazující integraci.

Bezúhonnost: Žadatel musí mít čistý trestní rejstřík a nesmí být trestně stíhán.

Ekonomická soběstačnost: Musí být schopen finančně zabezpečit sebe a svou rodinu bez závislosti na státní podpoře.

Vzdání se předchozího občanství: Polsko obecně neumožňuje dvojí občanství, což znamená, že žadatelé se musí vzdát svého dosavadního občanství, pokud to není nemožné nebo velmi obtížné.

Znalosti o Polsku: V některých případech může být vyžadováno prokázání znalostí o polské historii, kultuře, právním a politickém systému.⁵⁹

7.4 Slovensko

Délka pobytu: Žadatel musí mít legální a nepřetržitý pobyt na území Slovenské republiky po dobu alespoň 8 let na základě povolení k trvalému pobytu. Pro občany

Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10005579 [cit. 2024-06-29]

⁵⁹ Ministerstvo vnitra a administrace (MSWiA). Apply to be recognised as a Polish citizen. Gov.pl [online]. [cit. 2024-06-29]. Dostupné z: www.gov.pl/web/mswia-en/apply-to-be-recognised-as-a-polish-citizen

Evropské unie nebo osoby, které mají trvalý pobyt na základě humanitárních důvodů, může být tato doba zkrácena na 5 let.

Jazykové dovednosti: Žadatel musí prokázat znalost slovenského jazyka, což zahrnuje schopnost komunikovat v ústní i písemné formě alespoň na úrovni B1 . Toto je obvykle potvrzeno složením jazykové zkoušky.

Ekonomická soběstačnost: Žadatel musí prokázat, že je schopen se finančně zabezpečit a není závislý na sociálních dávkách. To zahrnuje doložení stabilních příjmů nebo jiných zdrojů obživy.

Bezúhonnost: Žadatel nesmí mít vážné trestní záznamy. Trestní bezúhonnost se prokazuje výpisem z rejstříku trestů jak ze Slovenska, tak z předchozích míst pobytu.

Integrační závazky: Žadatel musí prokázat, že je dostatečně integrovaný do slovenské společnosti. Toto může zahrnovat účast na integračních aktivitách, zaměstnání nebo jiné formy společenského zapojení. Za integraci do společnosti je považován také sňatek se Slovenským občanem.

Přijmutí slovenských hodnot: Žadatel musí prokázat loajalitu k základním demokratickým hodnotám Slovenské republiky a respektovat její právní řád.

Znalosti o Slovensku: V některých případech může být vyžadováno prokázání znalostí o slovenské historii, kultuře, právním a politickém systému, někdy může jít pouze o část integračního procesu.

7.5 Maďarsko

Délka pobytu: Žadatel musí mít nepřetržitý a legální pobyt na území Maďarska po dobu alespoň 8 let. Tato doba může být zkrácena na 3 roky v případě, že došlo ke sňatku mezi žadatelem a Maďarským občanem nebo pokud se jedná rodičem maďarského občana nebo nezletilé dítě, které bylo adoptováno Maďarským občanem nebo pokud se jedná o státem uznaného uprchlíka.

Jazykové dovednosti: Žadatel musí prokázat základní znalost maďarského jazyka alespoň na úrovni A2. To je obvykle zajištěno prostřednictvím ústní a písemné zkoušky, která potvrzuje schopnost komunikovat v maďarštině.

Bezúhonnost: Žadatel musí mít čistý trestní rejstřík, nesmí proti němu být vedeno trestní řízení. Osoby, které představují hrozbu pro národní bezpečnost rovněž nemohou být naturalizovány.

Ekonomická soběstačnost: Žadatel musí prokázat, že má stabilní a legální zdroje příjmů, které mu umožní se finančně zabezpečit bez závislosti na státní podpoře. Zároveň musí mít žadatel zabezpečené ubytování v Maďarsku.

Respektování zákonů a ústavních principů: Součástí procesu naturalizace je přísaha loajality Maďarsku a prokázání respektu Maďarským ústavním zákonům.

Speciální případy: V některých případech může být proces urychlen nebo zjednodušen pro osoby maďarského původu nebo pro osoby, které mají zvláštní zásluhy pro maďarský stát. Například osoby, které mají maďarské předky a prokáží svou maďarskou etnickou příslušnost, mohou žádat o zrychlený proces naturalizace.⁶⁰

⁶⁰ Maďarský parlament. *Act LV of 1993 on Hungarian Citizenship*. 1993. [online]. [cit. 2024-06-29]. Dostupné z: migrant-integration.ec.europa.eu/library-document/act-lv-1993-hungarian-citizenship_en

8 Komparace

Hlavní cíl

Jako hlavní cíl komparace je stanovena komparace podmínek pro udělení státního občanství ve vybraných zemích střední Evropy. Kvůli tomuto cíli jsou už předem podmínky zařazeny do jednotlivých kategorií, jak je vidět výše. Proto bych začal vyřazením podmínek, které mají všechny státy stejné.

Všechny státy vyžadují po svých budoucích občanech, aby zvládali alespoň základní jazykové dovednosti na úrovni B1, osoba se musí zvládnout jednoduchým způsobem domluvit, rozumět jednoduchým frázím a popisovat věci kolem sebe. Výjimku tvoří Maďarsko, které umožňuje udělit státní občanství i osobám s jazykovou dovedností pouze na úrovni A2. Na tento fakt bude brána zřetel pouze pokud bude Maďarsko mezi státy s nejpřísnějšími podmínkami na základě ostatních kritérií.

Dále musí prokázat finanční soběstačnost, osobě nemůže být uděleno státní občanství pokud má příjem pouze ze státních dávek.

Další podmínkou, kterou státy sdílí je čistý kriminální rejstřík, občanem se nemůže stát osoba, která by mohla narušovat bezpečnostní stabilitu státu.

Poslední sdílenou podmínkou je alespoň základní chápání státních hodnot, historie, kultur a zákonů.

V této komparaci je kladem zvláštní důraz na možnosti dvojího občanství a dobu potřebnou pro naturalizaci osob. Důvodem je fakt, že všechny předešlé podmínky se liší na individuální bázi. Dva lidé se jinak rychle naučí jazykové základy, mohou jinak chápat státní hodnoty, kulturu nebo historii, i finanční soběstačnost záleží do určité míry na jednotlivci. Avšak doba pro možnost naturalizace nebo možnost ponechání svého původního občanství se nijak neliší mezi jedince (doba může být pouze zkrácena na základě určitých skutečností). Kvůli této objektivnosti se komparace zaměřila především na tyto hodnoty.

	Doba pro naturalizaci	Zkrácená doba pro naturalizaci	Dvojití občanství
Česká republika	5 let	3 roky	ANO
Německo	5 let	3 roky	VÝJIMEČNĚ
Rakousko	10 let	6 let	NE
Polsko	3 roky	2 roky	ANO
Maďarsko	8 let	3 roky	VÝJIMEČNĚ
Slovensko	8 let	5 let	VÝJIMEČNĚ

Tabulka 1 komparace vybraných států střední Evropy

Porovnáváním doby, kterou musí žadatel strávit na území státu pro možnost žádosti o udělení občanství a možností dvojitího občanství v jednotlivých zemích jsem dospěl k závěru, že největší důraz na bezpečnost při procesu udělování státního občanství klade Rakousko.

Vedlejší cíl

Za vedlejší cíl jsem si stanovil porovnat stát s největším důrazem na bezpečnost při procesu udělování státního občanství s průměrem ostatních vybraných států. Účelem je zjistit zda si v době migrační krize vedl lépe než státy s méně přísnými podmínkami. Je možné, že některé uprchlíky odradili dlouhé lhůty, které musí vyčkat, než mohou požádat o občanství. Jak bylo zmíněno v kapitole 6, migrace ovlivňuje ekonomiku, politiku, i kriminální aktivitu. Proto se domnívám, že by stát s nejprísnejšími obyvateli mel mít menší nárůst kriminality ale i ekonomiky než bude průměr ostatních států.

Pro tuto komparaci jsem vybral období od roku 2015 do roku 2022. Rok 2015 byl pomyslným milníkem, kdy byla Evropská migrační krize, která začala okolo roku 2010 na své vrcholu. Proto se domnívám, že v tomto období státy nejvíce pociťovali její vliv jak na ekonomické úrovni, tak na poli kriminality. Rok 2022 pak značí nejaktuálnější dostupné statistiky ve všech porovnávaných sektorech .

Vzhledem k podobné geologické poloze všech porovnávaných států je předpokladem, že je migrační vlna zasáhla v podobné míře.

Pro tuto komparaci jsem se rozhodl prozkoumat možné vlivy podmínek pro udělování státního občanství v celkem deseti sektorech: roční počet vražd na sto tisíc obyvatel, roční počet sexuálních napadení na sto tisíc obyvatel, roční počet znásilnění na sto tisíc obyvatel, roční počet krádeží na sto tisíc obyvatel, počet vězňů na sto tisíc obyvatel, procento nezaměstnanosti, hrubý domácí produkt na obyvatele, míra osobní inflace, počet udělených státních občanství a počet žadatelů o azyl na sto tisíc obyvatel.

Prvních pět sektorů reprezentuje změny na poli kriminality, další 3 ukazují změny v ekonomickém zabezpečení země a poslední dva ukazují jaký vliv mají podmínky na vliv obecně.

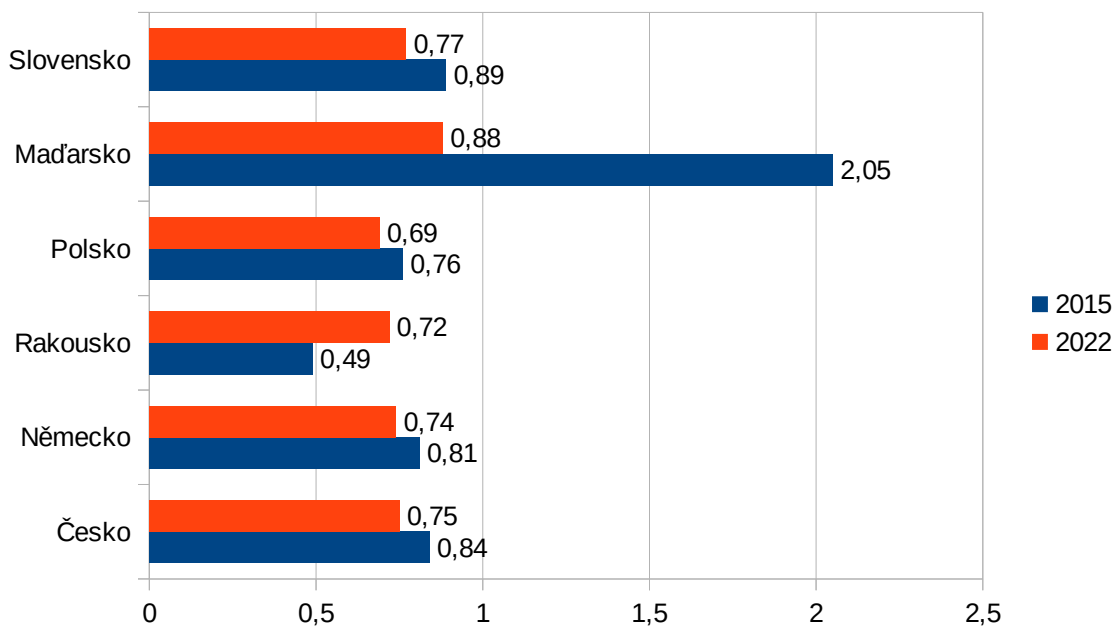
Důvodem pro zahrnutí celkového počtu trestných činů a nikoliv pouze trestných činů páchaných migranty je ten, že trestné činy jsou páchany i státními občany na migrantech, přesto že se o této skutečnosti příliš nemluví. Tyto delikty jsou bývají podníceny například kulturními, náboženskými nebo společenskými rozdíly mezi migranty a stálými obyvateli. Proto, za účelem zjištění účinků migrace na bezpečnost státu, musíme brát v potaz kriminalitu v celém jejím rozsahu.

Porovnávané statistiky jsou počítány v jednotkách na obyvatele nebo v procentech, aby bylo možné porovnávat státy s různou velikostí a různým počtem obyvatel mezi sebou.

Hypotéza 1: Přísnější podmínky pro udělování státního občanství se pozitivně projeví na celkové kriminalitě států.

Hypotéza 2: Přísnější podmínky pro udělování státního občanství se negativně projeví na ekonomickém růstu států.

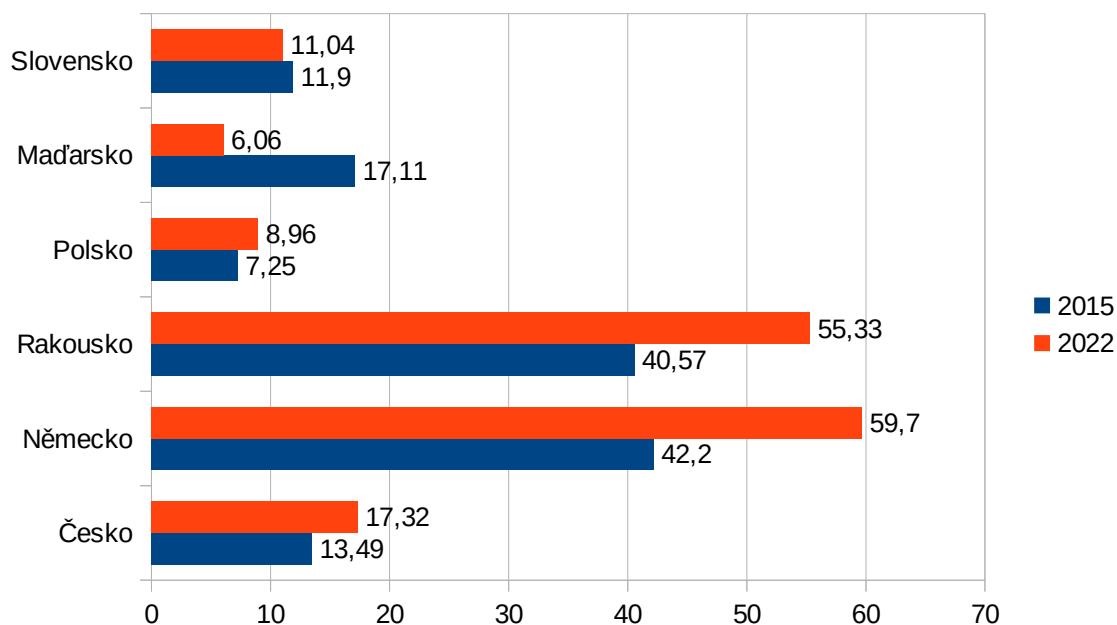
Hypotéza 3: Přísnější podmínky pro udělování státního občanství se negativně projeví na imigraci do států.

Graf 1: Roční počet vražd na sto tisíc obyvatel ⁶¹

Graf číslo jedna zobrazuje počet vražd na 100 tisíc obyvatel pro vybrané státy střední Evropy v letech 2015 a 2022. Je zde vidět pokles počtu vražd u všech porovnávaných států, zejména pak u Maďarska kde došlo ke snížení z 2,05 na 0,88 (přesto však zůstává nejvyšší z porovnávaných států), jedinou výjimku tvoří Rakousko kde došlo ke zvýšení počtu z 0,49 na 0,72 vražd na sto tisíc obyvatel. Průměrné rozdíly v počtu vražd pro vybrané státy nepočítaje Rakousko, činí -0,304.

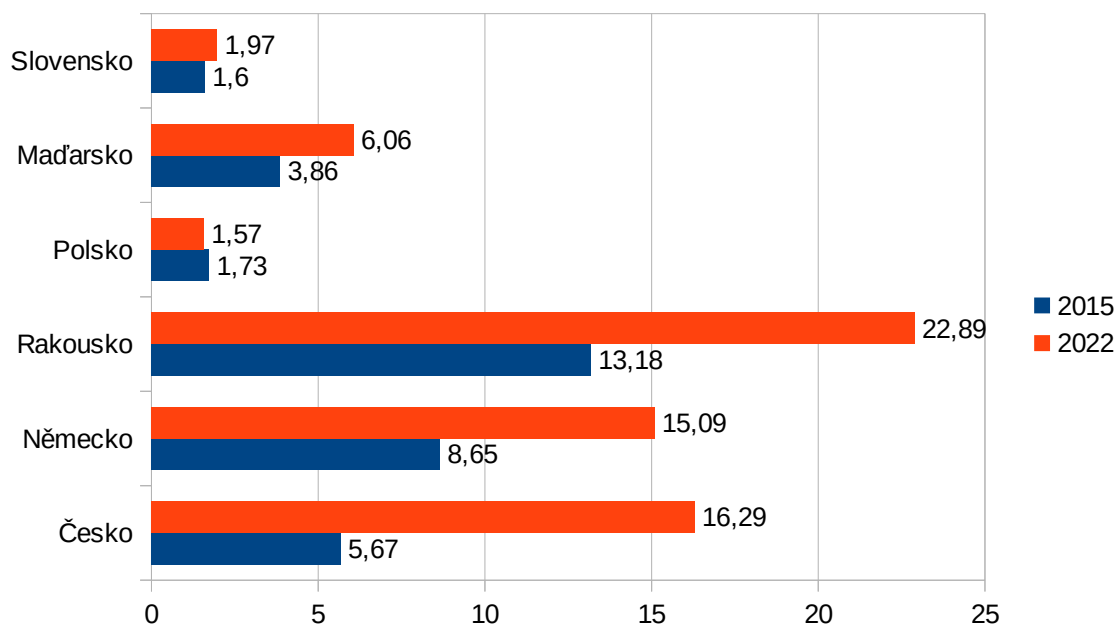
⁶¹ Eurostat, Police-recorded offences by offence category [online]. © 2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/crim_off_cat/default/bar?lang=en&category=crim.crim_off

Graf 2: Roční počet sexuálních napadení na sto tisíc obyvatel⁶²

Graf číslo 2 zobrazuje počet sexuálních napadení na sto tisíc obyvatel ve vybraných zemích střední Evropy pro rok 2015 a 2022. Jak můžeme pozorovat, k největšímu úbytku došlo opět v Maďarsku a to ze 17,11 na 6,06. Naopak velký nárůst lze pozorovat u Rakouska a Německa, které jsou v nejvyšších číslech jak v roce 2015, tak v roce 2022. Průměrné zvýšení v počtu sexuálních napadení pro vybrané státy nepočítaje Rakousko, činí 2,226.

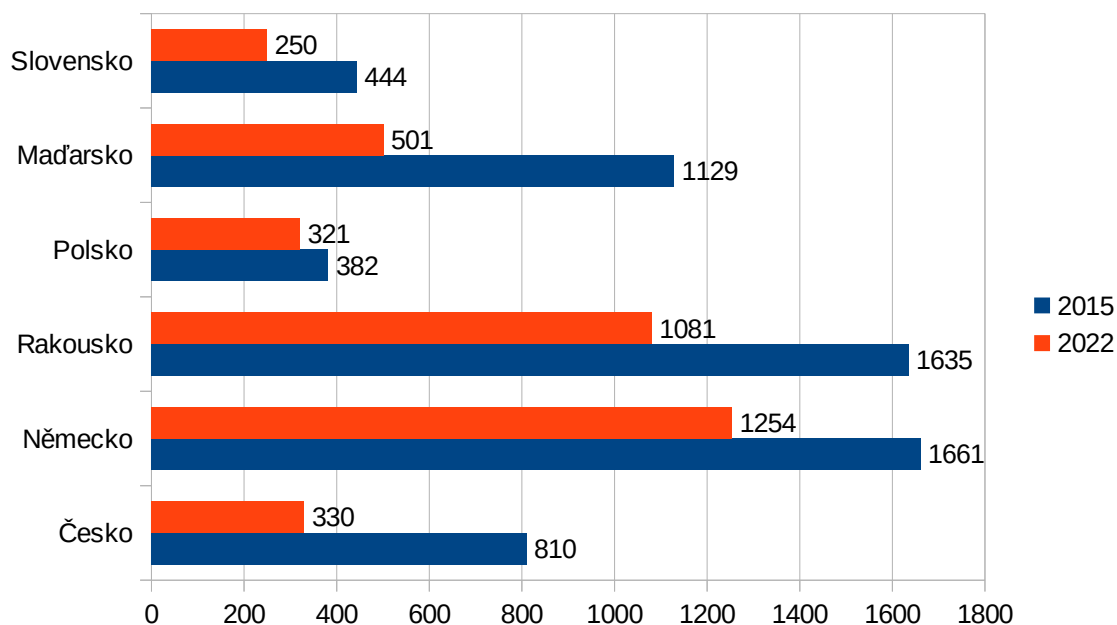
⁶² Eurostat, Police-recorded offences by offence category [online]. © 2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/crim_off_cat/default/bar?lang=en&category=crim.crim_off

Graf 3: Roční počet znásilnění na sto tisíc obyvatel⁶³

Graf číslo 3 zobrazuje počet znásilnění na sto tisíc obyvatel ve vybraných zemích střední Evropy pro rok 2015 a 2022. Můžeme podle něj pozorovat nárůst počtu znásilnění ve všech zemích s výjimkou Polska kde došlo ke snížení z 1,73 na 1,57. Největší dopadlo opět Rakousko kde se počet zvýšil z 13,18 na 22,89 na sto tisíc obyvatel. Průměrné zvýšení počtu znásilnění pro vybrané státy nepočítaje Rakousko, činí 3,894.

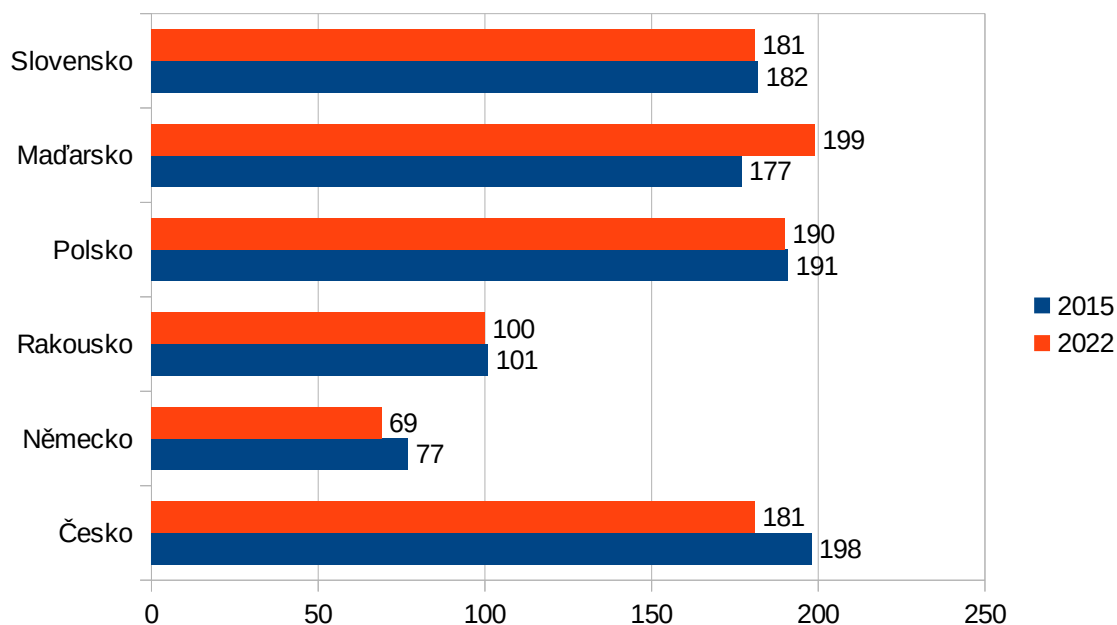
⁶³ Eurostat, Police-recorded offences by offence category [online]. © 2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/crim_off_cat/default/bar?lang=en&category=crim.crim_off

Graf 4: Roční počet krádeží na sto tisíc obyvatel⁶⁴

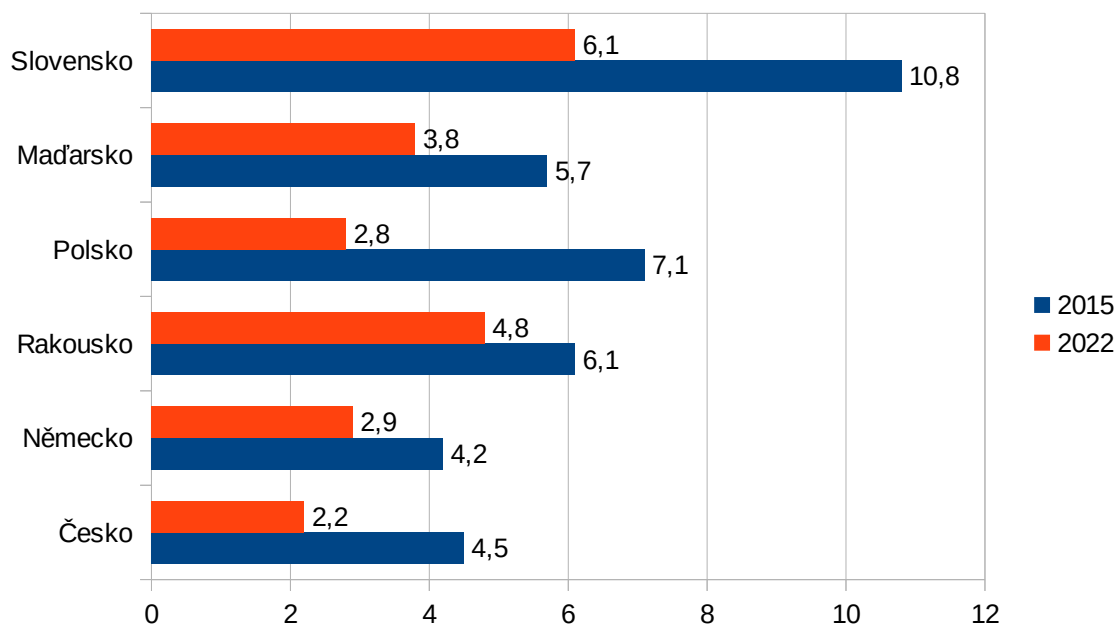
Graf 4 zobrazuje roční počet krádeží na sto tisíc obyvatel ve vybraných zemích střední Evropy. Z grafu lze vyčíst úbytek v počtu krádeží u všech porovnávaných států, na nejvyšších hodnotách se i přes úbytek drží Německo, na nejnižších Slovensko. Největší rozdíl mezi jednotlivými roky má však Maďarsko, které kleslo z 1129 na 501 krádeží na sto tisíc obyvatel. Průměrný rozdíl v počtu ročních krádeží pro vybrané státy nepočítaje Rakousko, činí -354.

⁶⁴ Eurostat, Police-recorded offences by offence category [online]. © 2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/crim_off_cat/default/bar?lang=en&category=crim.crim_off

Graf 5: Počet vězňů na sto tisíc obyvatel⁶⁵

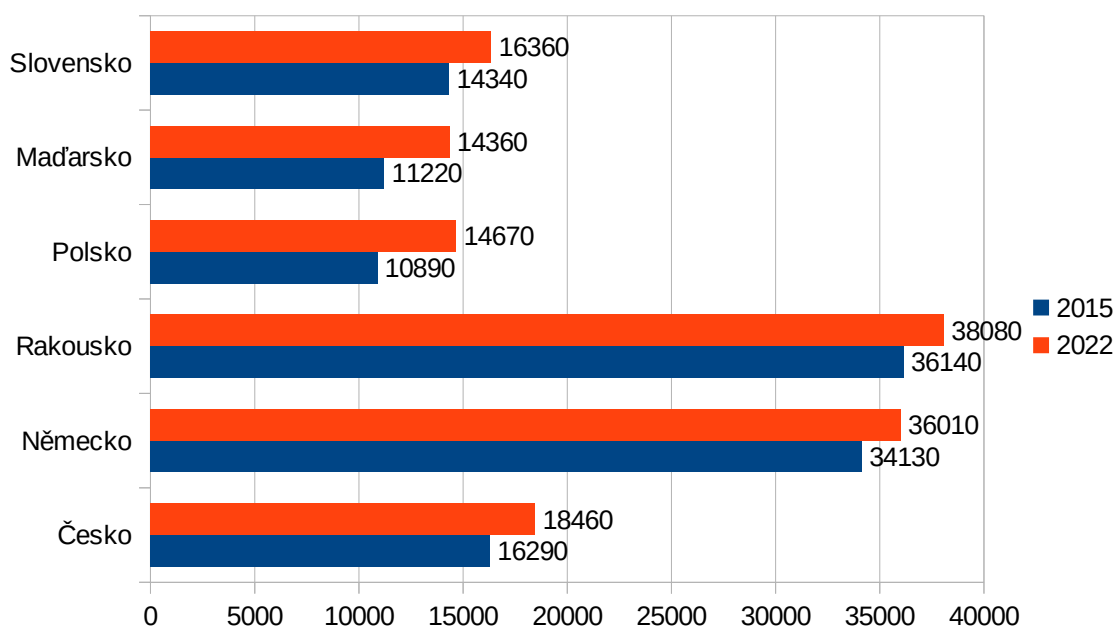
Graf 5 znázorňuje počet vězňů na 100 tisíc obyvatel v porovnávaných státech v letech 2015-2022. U všech států lze pozorovat postupný pokles, jedinou výjimku tvoří Maďarsko kde počet vzrostl ze 177 na 199 vězňů na sto tisíc obyvatel. Průměrný rozdíl v počtu vězňů u vybraných států nepočítaje Rakousko, činí -1.

Graf 6: procento nezaměstnanosti v jednotlivých zemích⁶⁶

⁶⁵ Eurostat, Prison capacity and number of persons held [online]. © 2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/crim_pris_cap/default/bar?lang=en&category=crim.crim_pris

Graf 6 zobrazuje procento nezaměstnanosti ve vybraných zemích střední Evropy na konci roku 2015 a na konci roku 2022. Obecně můžeme pozorovat trend snižování nezaměstnanosti v regionu střední Evropy, Slovensko je i přes největší úbytek nezaměstnanosti mezi porovnávanými daty stále na nejhorší pozici s nezaměstnaností 6,1%. Naopak nejlépe je na tom Česká republika s nezaměstnaností 2,2%. Průměrné snížení procenta nezaměstnanosti pro vybrané státy nepočítaje Rakousko, činí -2,9%.

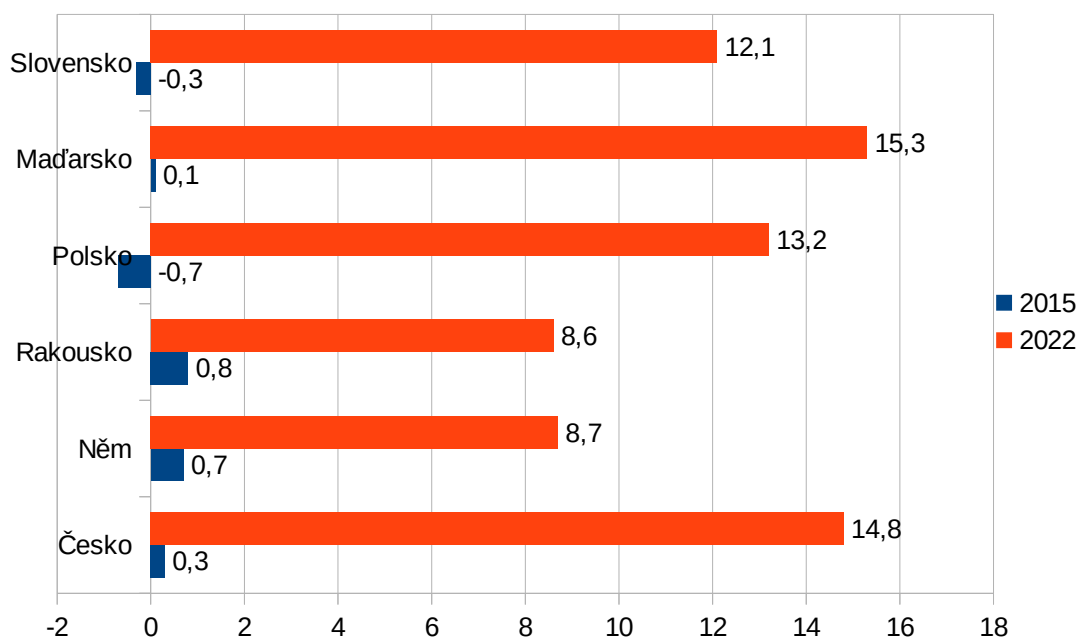

Graf 7: Hrubý domácí produkt na obyvatele⁶⁷

Graf 7 zobrazuje hrubý domácí produkt (HDP) na obyvatele jednotlivých států střední Evropy počítaný v eurech/osobu. Největší růst můžeme pozorovat u Polska, u kterého vzrostla hodnota z 10 890 na 14670 euro na osobu. Největší HDP na osobu můžeme však nalézt v Rakousku a to jak před migrační krizí tak po ní. Nárůst HDP na obyvatele ve vybraných státech nepočítaje Rakousko, činí v průměru 2718.

⁶⁶ Eurostat, Unemployment by sex and age – monthly data [online]. © 2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/une_rt_m__custom_11998991/default/bar?lang=en

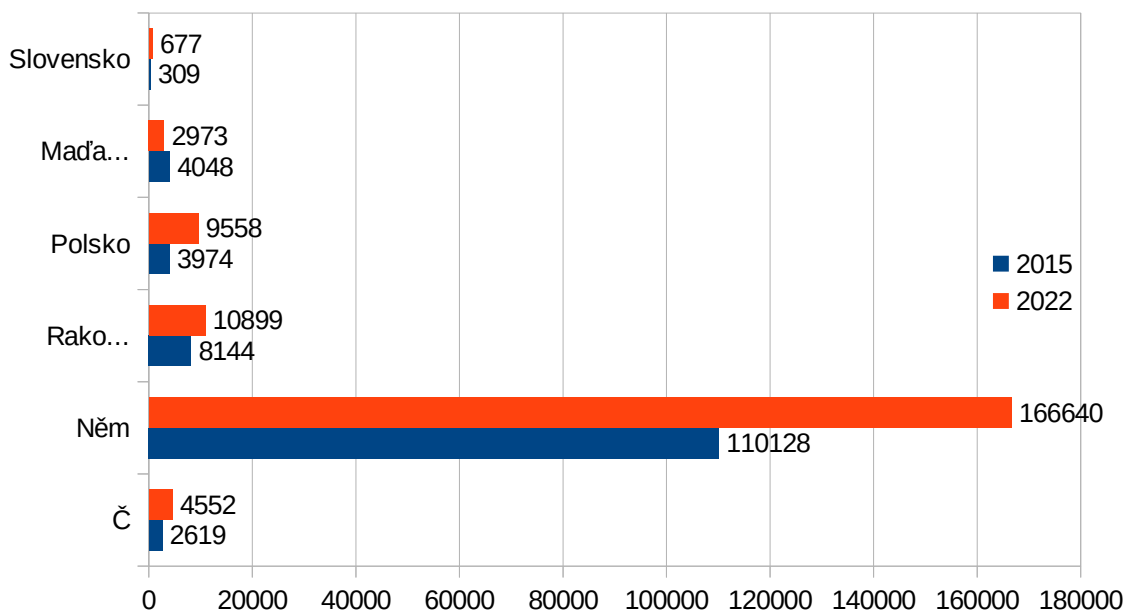
⁶⁷ Eurostat, Real GDP per capita [online]. © 2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_08_10/default/table?lang=en

Graf 8: Míra osobní inflace⁶⁸

Graf 8 zobrazuje míru osobní inflace (HICP) u vybraných států střední Evropy v procentech. Z grafu můžeme vidět, že nejvíce se zvedlo procento inflace u Maďarska, které mělo zároveň největší celkovou inflaci ze všech porovnávaných států. Nejmenší změnu zaznamenalo Rakousko ale i to se nevyhnulo značnému zvýšení. Zvýšení míry osobní inflace pro vybrané státy nepočítaje Rakousko, činí v průměru 12,8.

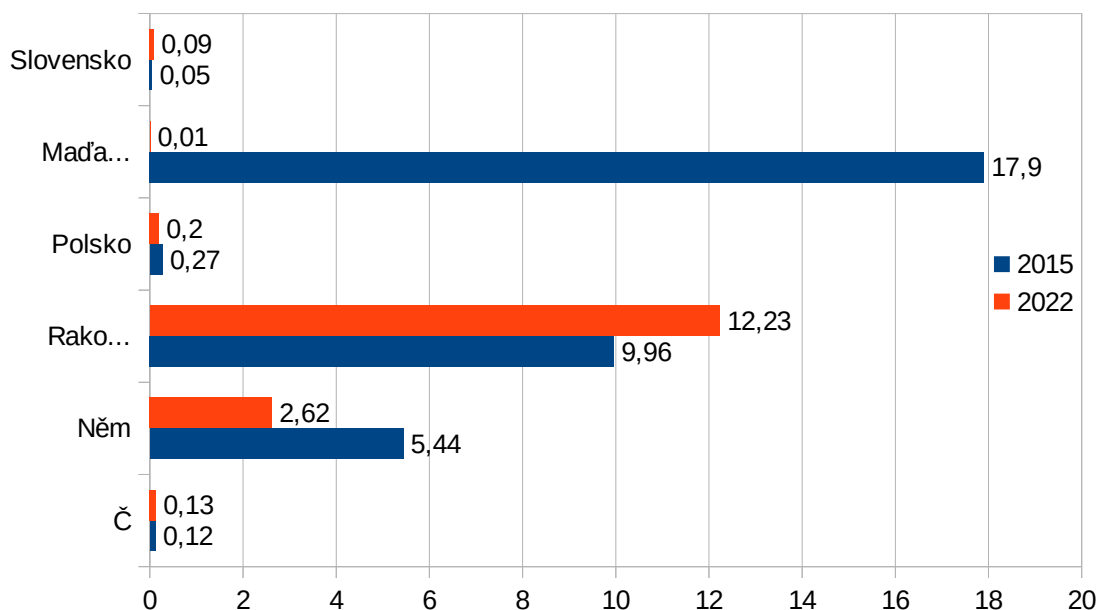
⁶⁸ Eurostat, HICP - monthly data [online]. © 2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/prc_hicp_midx/default/table?lang=en

Graf 9: Počet udělených občanství cizincům⁶⁹

Graf 9 zobrazuje počet udělených občanství cizincům ve vybraných státech střední Evropy v roce 2015 a 2022. Podle grafu lze vidět, že v počtu udělených občanství dominuje Německo a to jak v roce 2015 tak v roce 2022. Naopak na druhém konci spektra se nachází Slovensko. Zvýšení v počtu udělených občanství cizincům pro vybrané státy nepočítaje Rakousko, činí v průměru 12 664,4.

⁶⁹ Eurostat, Acquisition of citizenship by age group, sex and former citizenship [online]. © 2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_acq_custom_11999926/default/table?lang=en

Graf 10: Žadatelé o azyl na tisíc osob⁷⁰

Graf 10 zobrazuje počet nových žádostí o azyl na tisíc osob ve vybraných státech střední Evropy v letech 2015 a 2022. Podle grafu můžeme vidět, že žádosti o Maďarský azyl téměř zcela vymizely. Naopak o ten Rakouský je ještě větší zájem než v roce 2015. Zvýšení v počtu žadatelů o azyl ve vybraných zemích nepočítaje Rakousko činí v průměru 2,27.

⁷⁰ Eurostat, First-time asylum applicants - per thousand persons [online]. © 2024 [cit. 2024-06-20].

Dostupné z: ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/migr_asyapplmp/default/table?lang=en&category=migr.migr_asy.migr_asytpind.migr_asyind

	Průměr států	Rakousko
Roční počet vražd na sto tisíc obyvatel	-0,304	<u>+0,23</u>
Roční počet sexuálních napadení na sto tisíc obyvatel	2,226	<u>14,76</u>
Roční počet znásilnění na sto tisíc obyvatel	3,894	<u>9,71</u>
Roční počet krádeží na sto tisíc obyvatel	<u>-354</u>	-554
Počet vězňů na sto tisíc obyvatel	-1	-1
Procento nezaměstnanosti v jednotlivých zemích	-2.9	<u>-1,3</u>
Hrubý domácí produkt na obyvatele	2718	<u>1940</u>
Míra osobní inflace	<u>12,8</u>	7,8
Počet udělených státních občanství	<u>12664,4</u>	2755
Počet žadatelů o azyl na sto tisíc obyvatel	-4,135	<u>2,27</u>

Tabulka 2 Komparace rozdílů hodnot mezi lety 2015-2022 mezi Rakousko a průměrem ostatních zvolených států

8.1.1 Výsledek druhé komparace

Na základě druhé komparace lze usoudit, že podmínky pro udělování státního občanství neměly žádný zásadní vliv na státní bezpečnost v letech 2015 – 2022.

Hypotéza 1:

V sektoru kriminality vychází Rakousko hůře než je průměr pro ostatní státy v počtu ročních vražd na sto tisíc obyvatel, v počtu sexuálních znásilnění na sto tisíc obyvatel i v počtu ročních znásilnění na sto tisíc obyvatel. V počtu vězňů zůstává neutrální, jediné zlepšení lze pozorovat v počtu ročních krádeží na sto tisíc obyvatel, kde došlo k průměrnému meziročnímu snížení.

Hypotéza 2:

V sektoru ekonomické bezpečnosti Rakousko opět zaostává za průměrem ostatních porovnávaných států. Osobní inflace sice nevystoupala tolik, jako u ostatních porovnávaných států, nicméně procento nezaměstnanosti neklesalo tolik jako u ostatních států a hrubý domácí produkt na obyvatele naopak nestoupal tolik jako v jiných zemích.

Hypotéza 3:

V rámci migračních statistik lze pozorovat nárůst v počtu žadatelů o azyl, naopak menší počet udělených státních občanství než se průměr v ostatních zemích. To by mohlo naznačovat, že přísnější podmínky pro udělení občanství mohli odradit migranty z prvotních migračních vln, nicméně později příchozí se rozhodli žádat o azyl jim navzdory.

Závěr

Hlavní cíl práce byl splněn, komparací bylo zjištěno, že státem který klade největší důraz na bezpečnost, při udělování občanství je Rakousko. Stejně jako je tomu u ostatních porovnávaných států, i v Rakousku je před podáním žádosti o udělení občanství třeba znát základní státní hodnoty, historii státu, jeho kulturu a právní předpisy. Žadatelé dále musí být finančně soběstační, což zahrnuje doložení pravidelného příjmu a pracovního poměru nebo jiných prostředků pro získávání financí. Další podmínkou pro udělení občanství je čistý trestní rejstřík, který je požadován po osobách nad 15 let za účelem zachování bezpečnostní stability státu. Poslední podmínkou, kterou sdílí téměř všechny státy, jsou jazykové dovednosti. Všechny porovnávané státy vyžadují po svých budoucích občanech, aby zvládali komunikovat v daném jazyce alespoň na úrovni B1 (výjimku tvoří Maďarsko).

V čem se však Rakouské podmínky pro udělování občanství liší od podmínek ostatních států je potřebná délka pobytu v zemi a možnost nabytí dvojího občanství. Až na velmi specifické případy není dvojí občanství v Rakousku povoleno. To znamená že v drtivé většině případů je třeba před nabytím Rakouského občanství pozbýt to stávající. Avšak dvojí občanství samo o sobě není důvodem pro to, aby bylo Rakousko považováno za stát, který dbá nejvíce na bezpečnost v rámci procesu udělování státního občanství. Dalším a zároveň největším rozdílem je doba, kterou musí žadatel strávit na území státu. Ta činí 10 let nepřetržitého pobytu na území státu. S případě výjimečné integrace do Rakouské společnosti může být tato doba zkrácena na 6 let. Tato podmínka je obzvláště důležitá, jelikož platí pro všechny žadatele stejnou měrou, naopak jazykové dovednosti nebo finanční soběstačnost se může individuálně lišit. Na základě této skutečnosti považují Rakousko za stát, který klade největší důraz na bezpečnost v rámci procesu udělování státního občanství.

Vedlejší cíl už tak uspokojivý nebyl, na základě komparace nelze jasně říci, že by podmínky pro udělování státního občanství měly přímý vliv na kriminalitu ve státě nebo jeho finanční bezpečnost.

Z porovnávaných oblastí na poli kriminality; roční počet vražd na sto tisíc obyvatel, roční počet sexuálních napadení na sto tisíc obyvatel, roční počet znásilnění na sto tisíc obyvatel, roční počet krádeží na sto tisíc obyvatel a počet vězňů na sto tisíc

obyvatel vyšlo Rakousko lépe v porovnání s průměrem ostatních států pouze v oblasti ročního počtu krádeží na sto tisíc obyvatel.

V sektoru ekonomické bezpečnosti státu bylo dosaženo o něco uspokojivějšího výsledku. Má původní hypotéza očekávala menší pokles v Rakouské ekonomice vzhledem v menšímu příchodu imigrantů. Částečně se tato hypotéza potvrdila na základě menšího poklesu hrubého domácího produktu na osobu a menšímu poklesu nezaměstnanosti než tomu je u ostatních porovnávaných států. Nicméně míra osobní inflace se naopak nezvedla tolik, jako tomu je u osobních států, proto nelze s jistotou říci, jaký vliv mají podmínky pro udělování občanství na tento sektor. Bylo by zapotřebí provést další výzkum, za účelem dosažení definitivního výsledku.

Překvapivý vývoj také ukázali migrační statistiky. Lze pozorovat nárůst v počtu žadatelů o azyl, naopak menší počet udělených státních občanství než se průměr v ostatních zemích. To by mohlo naznačovat, že přísnější podmínky pro udělení občanství mohli odradit migranty z prvotních migračních vln, nicméně později přichází se rozhodli žádat o azyl jim navzdory.

Přesto, že výsledek neodpovídal mému původnímu očekávání, komparace států podle různých oblastí souvisejících s bezpečností státu poskytla i tak cenné informace. Přestože se neukázalo, že by přísnější podmínky znamenali menší kriminalitu nebo, že ekonomická bezpečnost státu je přímo ovlivněna podmínkami pro udělování státního občanství, bylo alespoň poukázáno na to, v jakých oblastech byla Evropa nejvíce zasažena v době migračních krizí, které jí sužovaly od roku 2015 a které jí stále sužují. Doufám, že tato práce bude nápomocna při provádění dalších zkoumání na toto téma.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. IVIC, S., European identity and citizenship between modernity and postmodernity. Palgrave Macmillan UK :Imprint: Palgrave Macmillan, London, 2016, 279s. ISBN 978-11-3757-785-6.
2. RÜTTE, B., The human right to citizenship. Brill| Nijhoff, 2022, 485s . ISBN: 9789004517523.
3. HEATER, D.B., A brief history of citizenship. New York University Press, New York, 2004, 155s. ISBN 978-07-4861-998-6.
4. KER-LINDSAY, J., FABRY, M., Secession and state creation: what everyone needs to know. Oxford University Press, New York, 2023, 198s. ISBN: 978-01-9049-405-6.
5. ADAM, Hans. Stát ve třetím tisíciletí. Přeložil Jiří KNAP. Praha: Grada Publishing, 2011, 207s . ISBN 978-80-247-3652-5.
6. EMMERT, F., Česká republika a dvojí občanství. C.H. Beck, Praha, 2011, 116s .ISBN: 978-80-7400-383-7.
7. BELLAMY, R., Citizenship: a very short introduction. Oxford University Press, Oxford, 2008, 133s. ISBN: 978-01-9280-253-8.
8. BRTMAN, D., POROS, M., MONFORTE, P., Key concepts in migration. 1. vydání. SAGE Publications, London, 2014, 185s. ISBN:9781473905450.
9. TOMÁŠEK, M., TÝČ, V., PETRLÍK, D., a kolektiv, Právo evropské unie. 3. vydání. Leges, Praha, 2021, 512s. 978-80-7502-491-6.
10. EMMERT, F., Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti. Leges, Praha, 2016, 216s. ISBN 978-80-7502-163-2
11. VALÁŠEK, M., KUČERA, V., Státní občanství. Linde, Praha, 2006, 300s. ISBN 80-7201-625-3
12. RIDDLEVOLD, M., The palgrave handbook of EU crises. Palgrave Macmillan, Cham, 2021, 796s. ISBN 978-3-030-51791-5.
13. NICHOLSON, F., KUMIM, J., A guide to international refugee protection and building state asylum systems. Inter-Parliamentary Union and the United Nations High Commissioner for Refugees, 2017, 269s. SBN 978-92-9142-707-9

14. BAUEROVÁ, H., HLAVÁČKOVÁ, H., VOŠTA, M., Vnitřní a vnější dimenze bezpečnosti evropské unie. 1 vydání, Libri Metropolitan University Prague Press, Praha, 2018. 172s. ISBN 978–80-7277-576-7
15. BŘICHÁČEK, T., Unie ve víru migrační krize. Institut Václava Klause, Praha, 2016, 264s. ISBN 978-80-7542-023-7

Elektronické zdroje

1. Příručka demografické statistiky, stěhování [online]. Český statistický úřad [cit. 2024-06-20] dostupné z web.natur.cuni.cz/~mak/gos/demmetodika/www.czso.cz/cz/cisla/0/02/020100/stehovan.htm
2. Ministerstvo vnitra České republiky, Slovníček pojmů z oblasti migrace [online]. © 2024 [citováno 2024-06-26] Dostupné z: www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx
3. Adopce neboli osvojení [online]. © 2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: nahradnirodina.cz/o-nahradni-rodinne-peci/adopce-neboli-osvojeni
4. Ministerstvo vnitra České republiky, Nabývání státního občanství České republiky nalezením [online]. © 2024 Ministerstvo vnitra České republiky [citováno 2024-06-26] Dostupné z: www.mvcr.cz/clanek/nabyvani-statniho-obcanstvi-ceske-republiky-nalezenim.aspx
5. Ministerstvo vnitra České republiky, Nabývání státního občanství České republiky udělením [online]. © 2024 Ministerstvo vnitra České republiky [citováno 2024-06-26] Dostupné z: www.mvcr.cz/clanek/udeleni-statniho-obcanstvi-ceske-republiky.aspx
6. Fragomen, Germany: New Citizenship Law to Enter into Force in June 2024 [online]. © 2024 Fragomen, Del Rey, Bernsen & Loewy, LLP, Fragomen Global LLP and affiliates. [citováno 2024-06-29]. www.fragomen.com/insights/germany-new-citizenship-law-to-enter-into-force-in-june-2024.html
7. Bundeskanzleramt Österreich. Staatsbürgerschaftsgesetz 1985 (StbG). Geltende Fassung.[online] Dostupné z: www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10005579 [cit. 2024-06-29]

8. Ministerstvo vnitra a administrace (MSWiA). Apply to be recognised as a Polish citizen. Gov.pl [online]. [cit. 2024-06-29]. Dostupné z: www.gov.pl/web/mswia-en/apply-to-be-recognised-as-a-polish-citizen
9. Azyl a uprchlictví [online]. © EPRAVO.CZ, a.s. 1999-2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: www.epravo.cz/top/clanky/azyl-a-uprchlictvi-16414.html
10. ILR School, The Economic Effects of Granting Legal Status and Citizenship to Undocumented Immigrants [online]. © 2024 Cornell University | ILR School [citováno 2024-06-28] Dostupné z: www.ilr.cornell.edu/post/economic-effects-granting-legal-status-and-citizenship-undocumented-immigrants
11. International wealth, Second Passport Benefits: “You Will Always Have Somewhere To Go” [online]. International Wealth © 2024 [citováno 2024-06-28] Dostupné z: internationalwealth.info/en/second-citizenship-and-passport/second-citizenship-pros-and-cons
12. DVOJÍ OBČANSTVÍ JE MOŽNÉ NABÝT AUTOMATICKY I NA ZÁKLADĚ ŽÁDOSTI. V ČESKU BYLO POVOLENO V ROCE 2014[online]. © 2024 [citováno 2024-06-26] Dostupné z: <https://www.euro.cz/clanky/dvoji-obcanstvi-zadost-podminky/>
13. Veslyslanectví SRN, V platnost vstoupila nová úprava zákona o státním občanství [online]. I© 1995 – 2024 Ministerstvo zahraničních věcí [citováno 2024-06-29] Dostupné z: prag.diplo.de/cz-cs/service/03-Staatsangehoerigkeit_cz/-/2453408
14. Azyl [online]. © Lidskaprava.cz 2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: www.lidskaprava.cz/student/uprchlici-a-migranti/clanky/azyl
15. Integroční centrum Praha, ČESKÉ OBČANSTVÍ - Jak dosáhnout nejvyššího stupně integrace? [online]. © 2023 ICP [citováno 2024-06-26] Dostupné z: icpraha.com/ceske-obcanstvi-jak-dosahnout-nejvyssiho-stupne-integrace
16. Jazykové úrovně [online]. © northtraining.eu 2024 [cit. 2024-06-20]. Dostupné z: northtraining.eu/jazykove-kurzy/anglictina/jazykove-urovne/
17. FAIST, T., GERDES, J., *Dual Citizenship in the Age of Mobility*. [online] © 2001-2024 Migration Policy Institute. [citováno 2024-06-30] Dostupné z: www.migrationpolicy.org/research/dual-citizenship-age-mobility

18. JELÍNKOVÁ. M., *Migrace a kriminalita: nepodceňujme trestné činy vůči uprchlíkům*. [online]. Fakulta sociálních věd Univerzita Karlova © 2024 [citováno 2024-06-30] Dostupné z:migracnikonsorcium.cz/wp-content/uploads/2022/05/PB-Migrace-a-kriminalita.pdf

Legislativní dokumenty

1. Bundeskanzleramt Österreich. Staatsbürgerschaftsgesetz 1985 (StbG). Geltende Fassung.[online] Dostupné z: www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10005579
2. ČESKO, zákon č. 186/2013 Sb. O nabývání a pozbývání státního občanství – znění od 1.1 2014. In: *Zákony pro lidi.cz* [online]. © AION CS, s.r.o. 2010–2024 Dostupné z : www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-186

Seznam zkratk

ČR – Česká republika

EU – Evropská unie

HDP – Hrubý domácí produkt

Seznam tabulek a grafů

Graf 1: Roční počet vražd na sto tisíc obyvatel

Graf 2: Roční počet sexuálních napadení na sto tisíc obyvatel

Graf 3: Roční počet znásilnění na sto tisíc obyvatel

Graf 4: Roční počet krádeží na sto tisíc obyvatel

Graf 5: Počet vězňů na sto tisíc obyvatel

Graf 6: procento nezaměstnanosti v jednotlivých zemích

Graf 7: Hrubý domácí produkt na obyvatele

Graf 8: Míra osobní inflace

Graf 9: Počet udělených občanství cizincům

Graf 10: Žadatelé o azyl na tisíc osob

Tabulka 1: Komparace vybraných států střední Evropy

Tabulka 2: Komparace rozdílů hodnot mezi lety 2015-2022 mezi Rakousko a průměrem ostatních zvolených států